

Milieurama

Afgiftekantoor Brussel X

Magazine van Bond Beter Leefmilieu nr. 5 - januari - februari 2006

**Met de trein
van Mechelen
naar Diksmuide**

**Werkstraffen in
Limburgse natuur**

**Reach: maat
voor niets?**

**Biolandbouw
en sociale economie**

Energie en armoede

Bond Beter Leefmilieu

KOEPEL VAN MILIEUVERENIGINGEN

Vlaanderen vzw

Met de trein van Mechelen naar Diksmuide 4

We trekken met de trein vanuit Mechelen naar Diksmuide, en stappen even af in het Oost-Vlaamse Herzele en de Zuid-West-Vlaamse stad Kortrijk. Een verhaal over het beheer van groen, een overbodige weg en een tekort aan groen.

Milieuberichten 9

Natuurbeheer als straf 12

Werkstraffen in de natuur, met Limburgs Landschap vzw als voorbeeld

Reach 16

Europese leiders kiezen duidelijk voor de belangen van de industrie, niet voor milieu en gezondheid

Sociale economie in de biolandbouw 18

We bezoeken Den Diepen Boomgaard in Grimbergen en De Brabander in Kersbeek-Miskom.

Toespraak van Roy Sesana, winnaar van de Right Livelihood Award 2005 22

Energie & armoede 24

De campagne 'Armoede uitsluiten' van Welzijnszorg krijgt de steun van de milieubeweging

Te boek 28

Wat is nieuw én het lezen waard in de BBL-bib?

Kunnen Sint of kunst bomen redden? 30

Column door jeugdschrijfster Linda Van Mieghem

commentaar

Pers, politici en milieu

Heb je hem ook gezien? Ja, de burgemeester van Lommel. Louis, een ouder geworden icoon van de Limburgse socialisten, papa van één van de onzichtbaarste ministers van het ogenblik en zelf ook al een hele poos uit de algemene belangstelling verdwenen. Maar deze keer had hij een punt. Dat de vervuiling van de vroegere Union Minière de kans op longkanker voor de doorsnee Lommelnaar verviervoudigt, daarover toonde de rood aanggelopen burgemeester zich op de openbare omroep zeer verontwaardigd. Dat de vervuiling de voorbije jaren al voor een veelvoud aan kwalen verantwoordelijk werd geacht, en dat ook de politici – inclusief die van Lommel – daarvan al heel lang op de hoogte zijn, daar ging de burgervader met rasse schreden aan voorbij. En minister Peeters en een hele rist media met hem. Kop in het vervuilde Kempense zand steken, noemen we dat.

Net als met politici, is er ook met die media wel vaker wat aan de hand. Al wordt dat door de doorsnee Vlaming blijkbaar niet zo begrepen. Onderzoek wijst immers uit dat we qua informatie nog het meeste vertrouwen hebben in de TV. Radio komt op de tweede plaats, de krant pas op de derde. De mengeling van reclame, goedkoop entertainment en snelle informatie – naar het schijnt is dat een noodzaak om te kunnen overleven in een hypercommerciële omgeving. Met wel vaker redelijk kwalijke gevolgen ... Zo loopt een door het energieprobleem meer dan gebeten BBL-collega er nu al enkele weken heel geërgerd bij. Die ergernis put ook hij uit de media, en daar heeft hij meer dan redenen toe ...

Want onlangs was het méér dan prijs in De Morgen. Een groot artikel over het energievraagstuk. Dat staat de laatste maanden voortdurend in de aandacht. Neen, niet omwille van het Kyoto-protocol, en ook niet omwille van de opkomst van biobrandstoffen. Wat er natuurlijk wél aan de hand is, zijn de torenhoge energieprijzen. En nu men wat meer oostwaarts heel even de gaskraan een beetje dichtdraaide, wordt de roep des te harder om ook na 2015 de kerncentrales open te houden. Tja, dat we zonder kerncentrales over tien jaar in het donker zitten, dat verhaal hebben we al wel vaker gehoord. Van politici die de burger dergelijke onzin voorliegen, kun je alleen maar hopen dat de kiezer in het stemhokje hun licht uitdoet, maar van een krant verwacht je juiste en eerlijke informatie.

En wat bloklettert De Morgen? Dat we 55% van onze energie uit kernenergie halen. Hallo? 55% van onze elektriciteit ja, en die vormt slechts een klein deeltje van ons totale energieverbruik. Rijdt jouw auto op elektriciteit? En verwarmen jullie je huizen allemaal met elektriciteit? En draaien grote industriële processen alleen op elektriciteit? Daar hebben kerncentrales dus geen bal mee te maken.

En intussen stapelen de studies zich op waaruit blijkt dat we in heel Europa die kerncentrales best kunnen missen en dat we ook zonder kernenergie ruimschoots aan onze Kyotoverplichtingen kunnen voldoen. Dat politiek en media daar eens zouden aan denken, want die Kyotodoelstellingen halen we nu – mét de kerncentrales – niet eens.

Stef Boogaerts
hoofdredacteur

16

Breng leven in je gemeente! Dag van de Aarde op 23 april

Op zondag 23 april is het weer zover! Voor de zeventiende keer op rij zetten milieu- en natuurverenigingen in Vlaanderen hun deuren open. Met de slogan 'Breng leven in je gemeente!' trekken we op deze Dag van de Aarde naar de gemeente. In tal van Vlaamse gemeenten nodigen de lokale milieu- en natuurverenigingen je uit om kennis te maken met hun activiteiten. Samen met jou willen we leven brengen in je gemeente, en zo de gemeentepolitici tonen dat jij ook geeft om een gezonde, veilige, natuurrijke en sociale leefomgeving. Wil jij ook leven brengen in je gemeente? Wil je meebouwen aan een aangename leefomgeving voor jezelf, je kinderen en je buurt? Ontdek dan op 23 april een milieu- en natuurvereniging in je buurt en feest mee!

Einde in zicht

In vorige Milieurama beloofden we je nog één dubbeldik nummer. Uiteindelijk hebben we beslist dat er nog twee gewone zouden komen. Dat wil zeggen dat we bij deze afscheid nemen van onze gewone formule, en dat je als allerlaatste Milieurama een speciaal nummer in de bus krijgt. Om in schoonheid afscheid te nemen van 25 jaar Milieurama. En dus kijken we niet terug op de voorbije kwarteeuw, maar - zoals het milieubewegers betaamt - een kwarteeuw vooruit. Die bijzondere editie mag je begin maart in je brievenbus verwachten. Om een allerlaatste keer naar uit te kijken ...

Colofon

Milieurama

tweemaandelijks magazine van
Bond Beter Leefmilieu Vlaanderen
25ste jaargang, nr. 5

Cover:

Chemische industrie: Europese politici vinden de industriële belangen belangrijker dan het milieu en de gezondheid van de mensen en zwakken Reach verder af. Foto: Heidi Gelders, www.heidigelders.be

Redactie

• hoofdredactie: Stef Boogaerts
02 282 17 29, 0497 537 992
stef.boogaerts@bblv.be
• advertentiewerving: Linda Sonck,
02 282 17 27, linda.sonck@bblv.be

Bond Beter Leefmilieu

Tweekerkenstraat 47, 1000 Brussel
tel. 02 282 17 20, fax 02 230 53 89
info@bblv.be, www.bondbeterleefmilieu.be

Werkten mee aan dit nummer

Gard Bemelmans, Stef Boogaerts, Esmeralda Borgo, Filip Debodt, Elke Lingier, Nadine Moens, Kristina Naeyaert, Daphné Plessers, Linda Sonck, Lieve Vandeneede, Linda Van Mieghem, Monique Vierendeel

Fotografie: De coverfoto en het grootste gedeelte van de foto's in dit nummer zijn van het 'digitale oog' van Heidi Gelders, 0478 265 646, www.heidigelders.be

Vormgeving: Transparant, Oostende

Druk: Druk in de Weer cv, Gent

Milieurama wordt gedrukt met vegetale inkt op niet-gebleekt 100% kringlooppapier.

Verantwoordelijke uitgever

Danny Jacobs,
Tweekerkenstraat 47, 1000 Brussel

Abonneren op Milieurama

Hoefst niet meer, want na het volgende nummer wordt dit blad definitief geschiedenis.

Copyleft

Overname van artikels is warm aanbevolen, mits bronvermelding en kennisgeving.

Advertenties

Adverteerders zijn verantwoordelijk voor de inhoud van de opgenomen advertentie. De Milieurama-redactie noch Bond Beter Leefmilieu dragen daarin enige verantwoordelijkheid.

Een weg teveel, natuur te weinig

Met de trein van Mechelen naar Diksmuide

De trein is altijd een beetje reizen, en dat nemen we deze keer behoorlijk letterlijk. We 'boemelen' immers van Mechelen naar Diksmuide, en in Herzele en Wevelgem maken we een ruime tussenstop. Want waar je in Vlaanderen ook uit de trein stapt, overal valt er wel wat te beleven. Soms een positief milieuverhaal, maar veel vaker nog een milieu-probleem. En zo is het ook deze keer.

Moesten we in Mechelen op zoek gaan naar wat er op het vlak van natuur en milieu fout loopt, we zouden snel aan onze trekken komen. Denk maar aan het aanslepende probleem tussen de buurtbewoners en de oprukkende industrie in Mechelen-Zuid. Of aan het nijpende tekort aan groen en water in de stadskern. Maar er gebeuren in Mechelen ook mooie dingen. Denk maar aan de beschermingsmaatregelen voor het hele valleigebied van de Dijle. Natuurpunt is daar de trekker, maar kan op de steun en medewerking rekenen van verschillende beleidsniveaus en diverse actoren in de streek. Een mooi voorbeeld van hoe je samen sterk kan zijn.

Planckendaal

Maar we sporen Mechelen reeds buiten. We snellen richting Brussel en bevinden ons dus op het oudste stukje spoorweg van ons land. De immense plas van het Provinciaal domein van Hofstade (één oever recreatie, de andere natuur) en het dierenpark Planckendaal schuiven aan ons oog voorbij. In Vilvoorde houdt de trein piepend en kriepend halt. Wanneer hij zich weer op gang trekt, passeren we de vergane glorie van de grote industrieën in deze regio. Met als meest opvallende natuurlijk de nog steeds grotendeels leegstaande gebouwen van Renault, de autobouwer die met zijn geld naar andere oorden trok en in Vilvoorde een sociaal bloedbad achterliet. Rechts krijgen we inmiddels het atomium in het vizier - het icoon van de expo van 1958 dat sinds kort weer staat te blinken als werd het gisteren gebouwd.

Brussel-Herzele

In Brussel blijven we braaf in de trein. Deze smeltkroes met zoveel problemen en nog veel meer mogelijkheden laat

Dit kronkelende gedeelte van de N 42 eist veel mensenlevens. Niets bewijst echter dat een bredere, rechttere of nieuwe weg dat niet zou doen.

zich niet vatten in enkele regels. En dus zijn we blij wanneer de locomotief vanuit het immense station van Brussel-Zuid definitief richting Zottegem kiest. We stoppen in Denderleeuw, Welle, Haaltert, Ede, Burst en Terhagen, en weten dat we er eindelijk zijn. De volgende halte is Herzele, en van het

er overeenstemming, over wat er dan moet gebeuren helemaal niet. De milieubeweging vindt de aanleg van een nieuwe weg via een nieuw tracé een te grote aanslag op het landschap. Een aantal aanpassingen aan de bestaande weg kunnen hem een pak verkeersveiliger maken, en dat volstaat. Een

deze problematiek, schrapte hij het hele project en was het dossier dus van de baan. Zijn opvolger Eddy Baldewijns maakte een volledig plan klaar om de bestaande weg van Gent naar Geraardsbergen over het volledige traject te verbeteren. En dus leek de N42 definitief begraven.

Maar een aantal plaatselijke politici gaven niet op, en kregen daarvoor uit een aantal hoeken ook steun. Bedrijven zagen de nieuwe weg ook wel zitten. In 2001 werd in Herzele uiteindelijk een bevraging georganiseerd. Na jaren van de discussie over een nieuw of oud tracé voor de N42 werd de beslissing dus plots in handen van een deel van de bevolking gelegd. Binnen een straal van 1 kilometer vanuit het nieuwe tracé mocht iedereen gaan stemmen. 45% van de bevolking koos voor een nieuw tracé, 25% was tegen de aanleg ervan en 30 % kwam niet opdagen. Het doek was ogenschijnlijk gevallen. Het actiecomité N42 stond met de rug tegen de muur en bekleog zich over het verloop van de bevraging. In tegenstelling tot wat afgesproken was, hadden de voorstanders zich immers niet gehouden aan het akkoord om geen propaganda te maken. Vooral het katholieke weekblad De Beiaard liet zich elke week van zijn scherpste kant zien.

Wanneer de N42 over zijn volledige tracé wordt verbreed, dreigt het een nieuwe noord-zuidas richting Frankrijk te worden.

station naar het Uilekot is nauwelijks meer dan een steenworp. Filip Debodt, bezieler van en drijvende kracht achter het Uilekot, heeft zijn verhaal al klaar. Een kopje koffie mag er nog even bij, en dan steekt hij van wal met een stukje geschiedenis. "De N42 is een heel oud zeer", verwijst hij naar de late jaren tachtig van de voorbije eeuw. "1989", zegt hij, "dat is dus meer dan 15 jaar strijd. Of meer," vult hij verder aan, "de discussie loopt al sinds de komst van de gewestplannen midden de jaren zeventig."

Dodenweg

Waar gaat het over? Dat de huidige N42, de verbinding tussen Wetteren en Geraardsbergen, een absolute dodenweg is, daarover is iedereen het eens. En ook dat daar wat aan moet worden gedaan. En ook aan de onleefbaarheid voor de buurtbewoners. Tot daar is

breder weg zou trouwens alleen maar meer en sneller verkeer aantrekken. Dat zou de N42 niet meteen veiliger maken, wellicht integendeel. Want door het aanleggen van een brede, snelle weg dreigt een nieuwe noord-zuidverbinding te ontstaan, richting Frankrijk (tussen de E40 en de E42). Deze missing link dreigt heel wat sluikverkeer aan te trekken en verkeersproblemen te verplaatsen. Uit de ongevallencijfers van de laatste drie jaar op de N42 te Herzele en Zottegem blijkt trouwens dat de tol van verkeersongevallen op de 2 x 2 rijstroken (op het reeds gerealiseerde nieuwe stuk) bijna even groot is als op het kronkelige stuk N42 te Herzele. De verkeersonveiligheid dreigt zich dus gewoon te verplaatsen naar het nieuwe tracé.

N42 begraven

Toen Johan Sauwens bevoegd was voor

Schijnvertoning

"Eigenlijk had een viertal mensen toen bedisseld dat de N42 er zou komen en dus zaten we er weer mee. Het referendum was niet meer dan een schijnvertoning," beweert Filip Debodt. "We wilden ons bij die beslissing wel neerleggen, tot uit een brief van Decroo bleek dat er werd gefoefeld. Nu is het weer afwachten hé. Maar we blijven ons verzetten tegen de plannen, en wanneer er een bouwvergunning zou afgeleverd worden, dan begint voor ons de juridische strijd." Zover zal het echter niet zo snel komen, want tussen Kerstmis en nieuwjaar 2005 maakte De Morgen bekend dat er inderdaad stinkende kantjes zijn aan de bevraging die in 2001 werd georganiseerd. Uit een verslag van een

Filip Debodt: "Zowel met het referendum als met het MER werd gesjoemeld."

vergadering met o.m. Kamervoorzitter Herman De Croo blijkt nu immers dat de uitslag op voorhand vast lag.

Kamervoorzitter

Hoe dat in zijn werk ging? Op 30 juni 2001 ging ten huize van de Herzeelse burgemeester Van Tittelboom een eigenaardige vergadering door. De aanwezigen waren de burgemeester zelf, de Zottegemse burgemeester Herman De Loor, kamervoorzitter Herman De Croo en de toenmalige kabinetschef van Steve Stevaert, Dirk Van Melkebeke. De kabinetschef - ooit nog algemeen secretaris van Bond Beter Leefmilieu en mede-oprichter van het ... Uilekot - stond bekend als tegenstander van de nieuwe N42. Hij moet op de vergadering echter de duimen leggen.

Psychologische weerstanden

Een week later zou in de Vlaamse Raad de bespreking van de verbetering van de oude weg van start gaan. Op de vergadering wordt dit initiatief plots afgedaan als een vergissing. Uit een fax die Herman De Croo op 3 juli naar Van Tittelboom stuurde, bleek dat de beslissing rond de N42 die namiddag viel: 'Dat na onze gesprekken wij het volgende overeen gekomen zijn: de nieuwe N42 komt er. De heer Van Melkebeke zal opdracht geven de technische dossiers te starten'. Alleen diende de beslissing nog door de strot van de bevolking geramd te worden. Ook daar werd een oplossing voor gevonden: "Op de gepaste wijze zal de gemeente Herzele voor de deelgemeenten Sint-Lievens-Esse en Steenhuize

geen referendum maar wel een gepaste raadpleging organiseren door een bijeenroeping, een bevraging of wat het ook weze, om psychologische weerstanden te zien afbouwen en tactisch gepast verder te werken."

In de open val

Ter plekke wordt dan nog vlug Steve Stevaert gecontacteerd met de vraag om een delegatie te ontvangen om de zaak ook politiek te verzilveren, wat gebeurt op 10 juli. "Deze brief werpt een totaal nieuw licht op de zaak," zegt Filip, "en geeft aan dat het Actiecomité N42 destijds in de open val is gelopen. De uitkomst van de bevraging stond gewoon al vast, alleen diende er een passende omschrijving gezocht!" "Maar dat wil nog niet zeggen dat we er vanaf zijn hé. Want ondertussen is het maar de vraag of die bevraging nog veel invloed heeft op het effectieve gebeuren. Om het dossier te vervolledigen wordt nu een milieurapport opgezet dat de definitieve keuze moet begeleiden. Maar ook hier werd geknoeid. In de taakomschrijving stond te lezen dat alternatieven voor het nieuwe tracé niet meer dienden bestudeerd te worden, vermits dat al gebeurd was in vorige milieurapporten die aantoonde dat een nieuwe tracé beter was voor mens en milieu. In het bewuste vorige milieurapport werd evenwel het omgekeerde gesteld, nl. dat de verbetering van het oude tracé te verkiezen was!

Bezwaar

vzw 't Uilekot diende dan ook een bezwaarschrift in bij de Vlaamse MER-cel en die nam recent een beslissing die één en ander corrigeert en in niet mis te verstane bewoordingen het gevoel afkeurt en die in dertien pagina's uitlegt wat er allemaal verwacht wordt van het rapport:

- De aanpassing van het bestaande tracé dient als volwaardig alternatief onderzocht te worden.
- De bevraging bij de bevolking dient beter toegelicht te worden.
- Deze bevraging kan niet dienen om alternatieven af te schrijven gezien dit grosso modo neerkomt op het gebruik van een te sterke weging voor de discipline mens.

- Het rapport zal aantonen of het voorgestelde project het best haalbare project is voor het milieu en voor de natuurwaarden, ook op lange termijn.
- De afweging tussen de verschillende alternatieven dient duidelijk beschreven te zijn en objectief te gebeuren.

Wevelgem

We nemen afscheid van een strijd bare Filip en bollen wat later het station van Zottegem binnen. Via Oudenaarde, Anzegem en Vichte komen we in Kortrijk, en de eerste stop na de KMO-stad van Vlaanderen is Wevelgem. We duiken er binnen bij Kristina Naeyaert, de voorzitter van de Zuid-West-Vlaamse natuur- en milieukoepel. Een kopje dampende koffie brengt het gesprek snel op gang. En dat begint met een klaagzang over de streek waarin Kristina woont. Neen, ze is niet afkomstig van Wevelgem, en haar man Herman evenmin. Maar een job in het ziekenhuis bracht Herman naar deze streek, en dus volgde Kristina. Misschien verklaart dat waarom zowel Herman als Kristina zich met zoveel energie inzetten voor natuur en milieu in deze veel geplaagde omgeving.

Natuurstapstenen

"Grote gebieden hebben we in het Kortrijkse niet veel," steekt Kristina van wal. "Maar daarom moeten we ons des te meer inzetten voor het behoud van kleine gebiedjes en landschapselementen zoals trage wegen. Het zijn de natuurstapstenen in deze streek. Maar het interfluvium tussen Schelde en Leie heeft nog wel meer te bieden. We

Kristina Naeyaert: "Het stoppen van de versnippering en de vertuining van het interfluvium Schelde - Leie is een belangrijke beleidsreis."

hebben daarover een krantje uitgegeven om de gemeentebesturen in deze regio te mobiliseren. We spreken dan over de hele regio met de gemeenten Wevelgem, Zwevegem, Spiere-Helkijn, Kortrijk, Waregem ...”

Denken jullie dan niet aan een Regionaal Landschap?

“Neen, daarvoor komt deze streek niet in aanmerking. Maar we gebruiken wel een aantal instrumenten die de Regionale Landschappen ook inzetten. En na 10 jaar komt er bij de provincie via de medewerkers van de streekhuizen wel schot in één en ander. Zo keurde het provinciebestuur ook een Niveau 3-project goed voor het interfluvium Schelde-Leie. Dat ligt nu nog op goedkeuring van de minister te wachten. Ook natuurverenigingen worden steeds meer bij die dingen betrokken. Zo hebben we een trekvogelproject. En samen met het provinciebestuur en de Wildbeheerseenheden (WBE) werken de natuur- en milieuverenigingen aan een akkervogelproject. Zo laten de landbouwers graanstroken staan, en de provincie betaalt hen het verschil in opbrengst terug.”

Wat zijn in grote lijnen de problemen van deze regio?

Kristina diept een enorme kaart op en toont ons het landschap tussen Schelde en Leie. Dat is een immense ruimte, en op de kaart lijkt die redelijk ongeschonden. “Lijkt,” zegt Kristina, “want de realiteit is heel anders. Overal staan er kris-kras gebouwen in dat landschap, en dat gaat nog steeds verder. De belangrijkste maatregel is dan ook regelgeving en begeleiding om deze vertuining en versnippering van het landschap te stoppen. En natuurlijk zijn er ook hier de problemen zoals elders: waterkwaliteit, druk op open ruimte, extra verkeer, overstromingen (nood aan integraal waterbeheer).”

Stedelijk Gewest

“Ook de afbakening van het stedelijk gewest Kortrijk is onvoldoende. Men blijft de open ruimte volbouwen, men plant niet minder dan 400 ha nieuwe industrieterreinen. Het is een magere troost dat het Stadsrandbos er nog wel

opstaat, want voor de rest is het met groen heel pover gesteld. We plegen over dat alles overleg met Intercommunale Leiedal. We vragen hen een globaal plan te maken voor het Interfluvium. En ze lopen met dat verhaal al een heel eind mee omdat hoger opgeleiden hier weglopen wegens te weinig leefkwaliteit. Politici en Leiedal beginnen het stilaan te begrijpen.”

Klein denken

“Want groen en natuur dichtbij is ook in de stad Kortrijk zelf heel zeldzaam. Koning auto regeert in de stad. De stad wil in de Leievallei een fiets- en wandelpad creëren. Er zijn wel meer initiatieven om de Leie te herstellen en de vallei te vrijwaren als open gebied. Die vervult een heel belangrijke corridorfunctie. Maar toch wil men op een aantal plaatsen ontwikkelingen doorvoeren. Tja, altijd hetzelfde verhaal hé. Men blijft klein denken, en dat geldt voor de hele regio. Er zijn vernieuwende projecten nodig in deze regio. Nu is er een lage werkloosheid, er is hier veel werkgelegenheid. Dat hebben we te danken aan de kleine bedrijven, die bloeien hier. De grote niet, die trekken weg: de tapijtindustrie, Bekaert ... Maar ondanks de werkgelegenheid trekken de mensen hier weg, het is hier echt niet aangenaam om te wonen.”

Problemen met de landbouw?

“Wij verwachten heel veel van landbouwbedrijfsplannen van de provincie. Wij pleiten bij voorbeeld voor een goede begeleiding van de landbouw naar thuisverkoop en hoevetoeisme, om de recreatie in het gebied te bevorderen. Activiteiten als wandelen en mountainbike liggen in dit gebied voor de hand. Natuurlijk moeten ook de grote problemen worden aangepakt: mestproblematiek, erosieproblematiek, water. Dat vraagt vaak een individuele begeleiding van de landbouwer. Wij stellen nu al onze hoop in de nieuwe beheersovereenkomst, met begeleiding en landbouwbedrijfsplannen. Gelukkig is onze relatie met de landbouw goed. Behalve in Avelgem, daar heeft het natuurrichtplan de relatie verzuurd. Je moet natuurlijk ook aandacht hebben voor de nog aanwezige dingen, zoals de spoorwegberm van Sint-Denijs.

De NMBS is daar eigenaar van, de provincie beheert hem. Maar landbouwers planten hun aardappelen tot op de berm ...”

Andere maatregelen?

“De boskerngebieden uitbreiden, bestaande bossen op de kop van de heuvels. Daar is de landbouw niet aanwezig. Die heuvels zijn getuigenheuvels, ze vormen de verbinding tussen de Vlaamse Ardennen en het West-Vlaamse Heuvelland.

Men moet ook beginnen begrijpen dat bepaalde ontwikkelingen niet meer kunnen, of dat ze minstens op een andere manier of op een andere plaats moeten gebeuren. Met het legaliseren van zonevreemde bedrijven moet je bij voorbeeld opletten. Dat levert een meerwaarde op voor de eigenaar, maar niet altijd voor de maatschappij. Zo legt men in Moen een industrieterrein aan op een oude klei-ontginning. In the middle of nowhere, geen enkele vorm van mobiliteit aanwezig. Men moet durven beslissingen te nemen! Maar het probleem van Vlaanderen is vaak de macht van de burgemeesters hé.”

En de akkervogels?

“Landschappelijk ziet het gebied er heel open uit, maar naar vogels toe is het landschap leeg. De grauwe gors is er verdwenen en veldleeuweriken hebben het heel moeilijk. Dat vraagt een soortgerichte aanpak. Typische akkervogels zoals de leeuwerik, geelgors, grauwe gors en patrijs doen het trouwens in heel Vlaanderen bijzonder slecht. Er is dus heel dringend nood aan maatregelen om te voorkomen dat deze soorten uitsterven. Vandaar dat we bij het Electrabelfonds aanklopten voor medefinanciering van ons akkervogelproject. Dat werd reeds vorig jaar opgestart, met de hulp van de provincie in de streek. De steun die we kregen laat toe om verder te experimenteren met het systeem van graanranden die na de oogst blijven staan als voedselaanbod. Voor de uitvoering van dit project werken we samen met de lokale wildbeheerseenheden (WBE's).”

● **tekst: Stef Boogaerts**
hoofdredacteur Milieurama
foto's: Heidi Gelders
& **Stef Boogaerts**

De gouden Leie: een levende rivier of alles voor de scheepvaart?

Er roert weer iets rond de Leie ...

De verbreding van de doorgang die momenteel in Kortrijk bezig is, met o.a. de aanpassing van de bruggen, opent de Leie voor transportschepen tot 1350 ton.

Ondertussen wordt op het niveau van de Vlaamse Administratie Water en Zeewegen (AWZ) ernstig nagedacht over een nieuwe verbreding en verdieping van de Leie om de vaarweg toegankelijk te maken voor nog zwaarder containervervoer tot 4500 ton. Dit zou dan uitvoering moeten geven aan een Europese beslissing uit 1993 om een netwerk van snelwegen en goed bevaarbare waterwegen uit te bouwen in de Europese gemeenschap.

Door aanleg van het Canal du Nord in Frankrijk en via de Leie, kan een verbinding gelegd worden tussen de regio van Parijs, de haven van Duinkerke en het Scheldebekken en verderop met het Ruhrbekken en Centraal Europa. De toenemende dichtslibbing van onze grote verkeerswegen én de bijhorende milieukost van het vrachtwegverkeer, maken dat ook de Vlaamse regering de uitbouw van de binnenscheepvaart wil stimuleren.

Het scenario dat AWZ voor ogen heeft voor de verdieping en verbreding (8m) van de Leie is een ander paar mouwen: het kostenplaatje van dit project werd in 2001 reeds geschat op 7 miljard Belgische frank. Er wordt een grondverzet voorzien van 2,5 miljoen ton aarde en slib!

De economische rendabiliteit van dit nieuwe project hangt echter sterk af van een ontmoediging van wegtransport ten voordele van binnenscheepvaart, maar daar is tot nu toe nog niet veel van te zien. De economische studie dateert ondertussen reeds van 1999, de transportsector is een sterk wijzigende sector en de vraag rijst dus of wat in '99 rendabel leek nog rendabel zal zijn in 2010, wanneer de werken zouden moeten aanvangen.

Dat één en ander ook een grote ecologische weerslag zal hebben is gemakkelijk voor te stellen. De geschiedenis van de Leie leert dit.

Enkele decennia geleden was de Leie, nog een echte rivier die naam waardig. De rivier meanderde en overstroomde regelmatig in de winter. Bij een natuurlijke riviervallei hoorden ook prachtige meersengebieden met typische flora en fauna. Daaraan werd tussen paal en perk gesteld door een aantal ingrijpende werken ten behoeve van de scheepvaart en ter voorkoming van overstromingen: de eerste grote ingreep was het afleidingskanaal vanaf Deinze, dat vloedwater kon afleiden naar de zee. Nadien volgt de bouw van een aantal sluizen, waardoor de Leie werd ingedeeld in afzonderlijke panden met regelbare waterstand. In 1969 was de Ringvaart rond Gent klaar, waardoor Gent werd beschermd tegen overstromingen. Het finale rechte trekken en de afsnijding van meanders om de Leie op een diepgang tot 1350 ton te brengen komt dan tussen 1967 en 1983. Het geheel van deze ingrepen, met versnelde afvoer van water, heeft geleid tot een stelselmatige verdroging in de vallei en sterke degradatie van de natuurwaarden. Bovendien werden de mogelijkheden voor intensieve landbouw in de vallei groter met nog meer verdroging door drainage, overbemesting en omzetten van grasland naar akkerland. Dit alles versterkte de achteruitgang van de natuur in de Leievallei.

De rest van het verhaal kunnen we nu zien: een verdere degeneratie van een vallei door woningbouw en industrialisering tot in de vallei zelf. Enkel in de oude afgesneden meanders resten nog wat natuurwaarden.

Sporadisch toont de rivier zich nog eens in de vallei: bij extreme neerslag door kortdurende, maar hevige overstromingen. Dat levert vooral fraaie plaatjes op, maar voor de natuur betekenen deze overstromingen niet veel meer aangezien ze slechts sporadisch voorkomen, te kort duren en het water van bedenkelijke kwaliteit is. (Alleen onderaan in het Gentse en St.-Martens-Latem ging het enkele jaren geleden spannen. Daar liepen een aantal woongebieden nét niet helemaal onder. Eigenlijk logisch, het water moet nu eenmaal ergens heen: hoe droger bij ons stroomopwaarts, hoe natter stroomafwaarts in het Gentse).

De voorbije 15 jaar kennen we dan de periode van de 'groene plannen' voor de Leievallei ... Het aantal kilo's papier dat werd opgebruikt om het belang van de natuurwaarden en de resterende open ruimte in de Leievallei te bezingen, is niet te tellen. Zowat alle overheden hebben wel hun ding gedaan, op papier althans. Op het terrein hebben we bitter weinig realisaties gezien.

Met het nieuwe 'rivierherstelplan Leie' lijkt men ook bij AWZ van goeie wil: aan het puur economisch gegeven van aanpassen van de gekanaliseerde Leie tot 4.500 ton zou men graag een project van 'rivierherstel' koppelen. Men hoopt de verloren gegane natuurwaarden daarbij wat te herstellen. Zoals vroeger wordt het echter nooit meer in de Leievallei, daarvoor zijn de ingrepen in het verleden te drastisch geweest, maar enkele realisaties moeten toch mogelijk zijn.

Zo wordt nagedacht aan het terug aantakken van oude Leiemeanders (of oude Leiearmen) aan de rivier, eens de waterkwaliteit voldoende verbeterd is. Verdienstelijk, maar uit terreinmetingen blijken sommige van deze meanders hoger dan de rivier te liggen: ze zouden in dat geval letterlijk leeglopen!

Tot onze verbazing moeten we bovendien vaststellen dat de scenario's van verdroging aan de ene kant en overstromingsrisico's aan de andere kant nog maar zeer rudimentair zijn onderzocht! De betrokken administratie valt zelf van de ene verbazing in de andere naarmate onderzoeksresultaten vrijkomen. Het lijkt er sterk op dat veel van de voorgestelde natuurcompensatiemaatregelen nauwelijks uitvoerbaar zullen zijn, en dat anderzijds de nog resterende natuurwaarden door het project verder zullen aftakelen.

Voor de moeilijkste vragen zoals waar al die overtollige aarde en slib naartoe moeten, heeft men zelfs helemaal geen antwoord. Dit project zou dus wel eens de finale nekslag kunnen geven aan alle plannen die de voorbije jaren rond de Leievallei gemaakt zijn. Vanuit de natuurbewegingen willen we niet lijdzaam toekijken: we zijn ons aan het organiseren om dit proces van dichtbij kritisch maar ook constructief ingesteld op te volgen.

In ieder geval eisen wij een grotere betrokkenheid in dit planingsproces op.

Herman Nachtergaele

januari 2006

Oude bossen door toilet gespoeld

Op 3 november 2005 demonstreerden milieuactivisten in 160 Canadese en Amerikaanse steden tegen Kimberly-Clark, 's werelds grootste fabrikant van papieren doekjes. Het bedrijf gebruikt geen gerecycleerde materialen in zijn merken, en maakt jaarlijks gebruik van meer dan 3 miljoen ton pulp uit de Noord-Amerikaanse oerbossen. De oude bossen zijn echter essentieel voor het behoud van bedreigde diersoorten en in de strijd tegen de klimaatverandering. De bossen kappen om er wegwerpproducten van te maken, terwijl er milieuvriendelijk alternatieven bestaan, is onverantwoord.

Ook andere fabrikanten verkopen voor het overgrote deel tissueproducten die geen gerecycleerde vezels bevatten. Op die manier worden wereldwijd circa 270.000 bomen door het toilet gespoeld of als afval weggegooid. Bedrijven moeten meer verantwoord te werk gaan bij het inkopen van hun hout, zodat er minder bomen moeten worden gekapt. Er moet ook een garantie komen dat de vezels die de bedrijven gebruiken het FSC-label dragen. Dit is de enige manier om te verzekeren dat de vezels van ecologisch en sociaal verantwoorde bronnen komen.

Klimaatverandering vergroot problemen in Azië

Greenpeace heeft recent een nieuw rapport vrijgegeven. Daarin wordt aangetoond hoe de klimaatverandering de problemen van de Filippino's, en daarmee ook die van andere Aziaten, zal vergroten.

"De klimaatverandering wordt niet veroorzaakt door ontwikkelingslanden, en toch moeten de armste mensen uit Azië de rekening betalen," zegt Leoncio Amadore, één van de belangrijkste Filippijnse meteorologen. "De kwetsbare landen in de regio zijn niet klaar om een antwoord te bieden op grote rampen. Ze zouden twee strategieën moeten combineren. Enerzijds moet er gezorgd worden voor aanpassingsstrategieën, zoals het treffen van voorbereidingen op rampen en het beoordelen van de eigen kwetsbaarheid. Anderzijds moeten maatregelen voor uitstootvermindering worden genomen, zoals de vervanging van fossiele energie door hernieuwbare energie." Het potentieel voor energiebesparing in de regio is zeer groot. Azië staat voor de keuze: dat potentieel gebruiken, of op een noodlottige afloop afstevenen.

Geroofd mahonie op Europese markt

Het gebrek aan importcontrole door de VS en de EU moedigt de grootschalige illegale houtkap in Honduras aan. Dat staat in een rapport van het Environmental Investigation Agency (EIA) en het Centre for International Policy (CIP). Aan het huidige kaptempo zal in het bosrijke Honduras over 10 tot 15 jaar geen enkele mahonieboom meer overeind staan. Mahonie is een beschermde houtsoort. In Honduras komt ze bijna alleen nog voor in nationale parken. De Hondurese overheid heeft geen geld om de wetten op houtkap te doen naleven.

Het onderzoek legt uitdrukkelijk de link met de consumenten en bedrijven in de VS en Europa. Tachtig procent van het

Hondurese mahonie-hout en de helft van het dennenhout gaat naar verdelers in de VS en de Europese Unie. Het rapport roept de VS en de EU op sterker op te treden tegen de import van illegaal gekapt hout. Het EIA suggereert om schuld-kwijtschelding en ontwikkelingshulp te koppelen aan betere bescherming van het milieu.

Meer astma en malaria door klimaatverandering

De opwarming van de atmosfeer zorgt niet alleen voor meer noodweer en stijgende zeespiegels. Ze vertaalt zich ook in meer malariagevallen. Op de Afrikaanse hoogvlakten was het tot ver in de jaren '70 koud genoeg om de muggenpopulatie in de lagere gebieden binnen de perken te houden. Vandaag komen malariamuggen overal overvloedig voor, ook in de dichter bevolkte hoogvlakten.

Klimaatverandering heeft ook een effect op allergische aandoeningen als astma. De jongste jaren is astma spectaculair toegenomen op verschillende Caribische eilanden. Gezien de zeelucht was astma er vroeger zeldzaam.

De klimaatverandering zal ook veel indirecte kosten meebrengen waaraan overheden nu nauwelijks denken. Een orkaan vreet ook aan de bankrekening van niet-kustbewoners. Als boorplatformen getroffen worden, stijgt de olieprijs en tast iedereen dieper in de portemonnee.

Hoewel de industrielanden de meeste broeikasgassen uitstoten, zijn vooral de ontwikkelingslanden het kind van de rekening. Arme landen en arme mensen zijn meer vatbaar voor de risico's van stijgende zeespiegels, extreme weersomstandigheden, verspreiding van ziektes als malaria, de ziekte van Lyme, het West-Nijlvirus, toenemende waterschaarste, mislukte oogsten en het verdwijnen van dier- en plantensoorten.

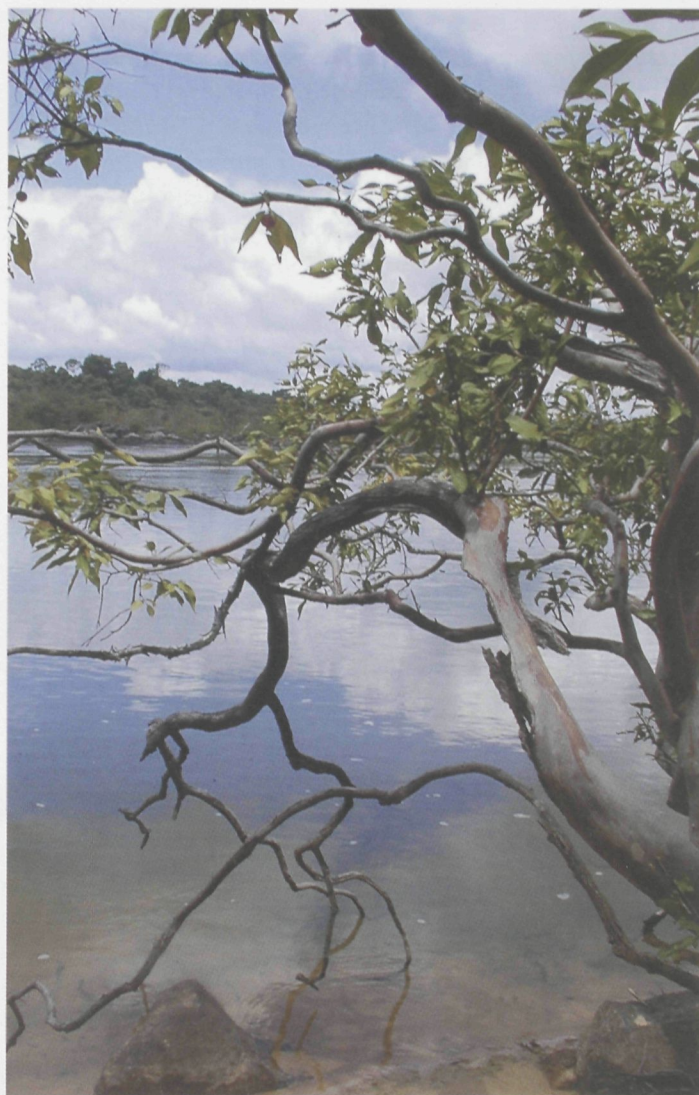
Industriële vleesproductie bedreigt gezondheid wereldwijd

De industriële veeteelt is in vijftien jaar tijd met 10 procent gegroeid en inmiddels goed voor 40 procent van de wereldwijde vleesproductie. Om aan die sterk groeiende vraag te voldoen, laten bedrijven zich verleiden door de veel gunstigere productie-omstandigheden in landen in Azië en Latijns-Amerika. Arbeid is er goedkoop, de arbeids- en milieuvorwaarden waaraan de productie moet voldoen, zijn minder streng en nauwelijks gestandaardiseerd.

Deze vorm van globalisering brengt echter grote gezondheidsrisico's met zich mee. Dat stelt het Worldwatch Institute in het rapport 'Happier Meals'. De dieren zitten opeengepakt in vaak onhygiënische omstandigheden en kunnen makkelijk een ziekte oplopen en verspreiden, zoals mond- en klauwzeer, de gekkekoeienziekte of vogelgriep.

'Happier Meals' stelt enkele oplossingen voor. Zo moeten de consumenten geïnformeerd worden over de voordelen van organische veeteelt en vegetarische maaltijden. Er moet ook structurele steun voor de kleinschalige veeteelt en een promotie van hygiënische normen komen.

Extreme droogte bedreigt Amazonegebied

In Brazilië is groot alarm geslagen wegens extreme droogte in het Amazonegebied. De rivieren hebben er hun laagste stand bereikt in vijftig jaar. In juni, juli en augustus, op het zuidelijk halfrond de wintermaanden, is daar veel minder regen gevallen dan normaal.

De bewoners van het dunbevolkte Amazonegebied zijn zwaar getroffen door de droogte. De meesten zijn voor hun bestaan afhankelijk van de rivier. Ze drinken ervan, halen er vis uit en irrigeren er hun land mee. Bovendien zijn er in het grootste deel van de Amazone geen wegen. Scheepvaart is daar de enige vorm van transport.

Als oorzaak van de droogte wijzen deskundigen op de ontbossing in het Amazonegebied, met name in Peru. Daarnaast zouden de bosbranden in het Amazonegebied een rol spelen. Ook de opwarming van de Atlantische Oceaan wordt genoemd als oorzaak.

Weerkundigen melden dat een extreme droogte vaak gevolgd wordt door een periode van overstromingen. De verwachting is dat die dit jaar beginnen, maar dat is voor veel mensen ongetwijfeld al te laat.

Duurzame energie steeds belangrijker

De wereldwijde investeringen in duurzame energiebronnen blijven stijgen. Alternatieve energiebronnen zoals windturbines, waterkrachtcentrales en zonnepanelen produceren inmiddels 4 procent van alle stroom in de wereld.

De hoge olieprijs dwingen landen na te denken over alternatieve energie. Zo'n 48 landen voeren inmiddels een beleid dat investeringen in duurzame energie stimuleert. Daaronder zijn veertien ontwikkelingslanden. De komende tien jaar zullen investeerders nog duizenden miljarden euro in duurzame energie en milieuvriendelijke technologieën pompen. Dat voorspelt het VN-Milieuprogramma Unep. Om de uitstoot van broeikasgassen de komende jaren te verminderen en efficiënt te verdelen, zijn enorme inspanningen nodig. Uitstootrechten vormen daar het belangrijkste financiële instrument voor. Ook de investeringen in duurzame technologieën zullen spectaculair oplopen.

De Unep-adviseurs gaan ervan uit dat toepassingen zoals auto's die op waterstof rijden en huizen die hun energie halen uit zonnepanelen en windturbines binnenkort gemeengoed worden en dus veel meer investeringen zullen aantrekken.

EEA evalueert doeltreffendheid groene wetten EU

Het EU-beleid moet meer voorrang verlenen aan afvalpreventie, eerder dan aan afvalbehandeling. Dat staat in twee rapporten van het Europees Milieuagentschap (EEA), dat de doeltreffendheid van het EU-beleid moet evalueren.

Het eerste rapport gaat over de toepassing van de EU-richtlijn over afvalwaterbehandeling. Wat in de meeste landen ontbreekt is een beleid dat watervervuiling voorkomt. Nederland kan als voorbeeld dienen van hoe het wel moet. Het heeft hoge heffingen op waterverontreiniging en een volledige kostprijsberekening van de rioleringsdiensten.

Het tweede rapport spitst zich toe op de verpakkingsrichtlijn van EU. De hoofdconclusie is dat de richtlijn er niet in is geslaagd om afvalpreventie te bereiken. De enige duidelijke doelstelling is namelijk de eis dat de lidstaten meer afval moeten ophalen en recyclen. Er wordt niet gevraagd de hoeveelheid afval te verminderen. Daardoor nam het volume verpakkingsafval in de EU, tussen 1997 en 2001, zelfs toe met 7 procent.

Milieubox

Prins Charles pleit voor aanpak klimaatverandering

Prins Charles noemt de klimaatverandering de grootste uitdaging voor de toekomst. Hij vindt dat Groot-Brittannië het dan ook als een veel grotere prioriteit zou moeten beschouwen. Milieuactivist en schrijver George Monbiot zegt dat prins Charles dan wel eerst bij zichzelf moet beginnen.

Duitsland maakt weg vrij voor lokaal rijverbod

De Duitse Bondsraad keurde een wetsontwerp goed dat voor alle auto's en vrachtwagens een etiket verplicht dat hun emissie van fijn stof vermeldt. De wet ging begin dit jaar in. De maatregel laat gemeenten toe om voertuigen die niet aan de emissienormen voldoen, in periodes van hoge luchtverontreiniging uit de stadscenaria te bannen.

Europese windstrategie voorgesteld

De beleidsmakers van verscheidene EU-staten hebben acties aangekondigd voor de snellere ontwikkeling van windenergieproductie op zee. De strategie omvat een versnelling van de administratieve en wettelijke procedures en een vermindering van de kosten die een gevolg zijn van de regelgeving voor windparken op zee. Het omvat ook maatregelen die de transmissie en distributie van elektriciteit uit vernieuwbare energiebronnen waarborgen.

Frankrijk bant niet-afbreekbare plastic zakken

In Frankrijk is er unaniem gestemd voor het verbod op niet biologisch afbreekbare plastic boodschappentassen tegen 2010. Het amendement moet Franse landbouwers helpen nieuwe marktmogelijkheden te vinden, nu de productiesubsidies door de EU dalen. De biologisch afbreekbare plasticzakken zouden volgens een nieuw procédé worden gemaakt van polymeer en maïszetmeel. De belangenorganisatie PlasticsEurope vindt dat de regering met het amendement terugkomt op eerdere beloftes op vlak van recyclage.

Zweden gaat voor toekomst zonder fossiele brandstoffen

De Zweedse Eerste minister Göran Persson zal een werkgroep leiden die de voorgestelde geleidelijke afschaffing van fossiele brandstoffen bestudeert. Zweden wil tegen 2020 al zijn energie duurzaam produceren. De fossiele brandstoffen vertegenwoordigen momenteel ongeveer 35 procent van de energievoorziening van Zweden. Het is daarmee één van de twee OESO-landen die nu al minder dan de helft van hun totale energie uit fossiele brandstoffen halen.

Natuurbeheer als straf

Limburgs Landschap vzw sinds 1996 actief met dienstverleningsproject

Werkstraffen hebben een vaste plaats veroverd in het justitiële systeem. Voorlopig blijven ze minder bekend dan gevangenisstraffen en geldboetes, en ook in aantal lopen ze nog flink achter op de meer volwassen bestraffingsmethodes. Maar ze winnen wel aan belang, en één van de toepassingsgebieden voor zo'n werkstraffen is het natuurbeheer. Daphné Plessers, de coördinator Alternatieve Gerechtelijke Maatregelen van het Hasseltse Justitiehuis, vindt het werken in de natuur zelfs een ideale werkstraf, en de meeste 'gestraften' vinden het buiten werken ook best te doen. Het is alvast veel beter dan 'binnen zitten' ...

Werkstraffen in de natuur zijn vooral in Limburg goed uitgebouwd. In die provincie tellen we immers twee stevige projecten: eentje dat Natuurpunt vanuit het natuurcentrum De Wulp in het Neerpeltse natuurgebied Hageven organiseert, een tweede is het Dienstverleningsproject Limburgs Landschap. Milieurama trok met dat laatste op pad ...

Domherenhuis

We landen in het prachtige Domherenhuis in Heusden-Zolder. Het dorpscentrum is totaal in de ban van de kerstsfeer, maar daar is op het domein weinig van te merken. Dreef met statige bomen ernaartoe, historisch gebouw met een pleintje ervoor. En toch, een reusachtige kerstboom in de statige inkomhal. Dit 'domein' is de thuisbasis van Limburgs Landschap vzw, de vereniging die zich 'dankzij' de nieuwe vzw-wetgeving niet langer Stichting mag noemen. Limburgs Landschap is ook de vereniging die al enkele jaren geleden het dienstverleningsproject opzette dat 'gestraften' in de natuur aan het werk zet. Stafmedewerster Nadine Moens, die het project in het begin coördineerde, vertelt ons hoe het allemaal begon.

Autonome straf

"We startten met het dienstverleningsproject in 1996. Toen maakten de werkstraffen nog deel uit van het pakket 'begeleidingsmaatregelen', de zoge-

naamde probatie en strafbemiddeling. Het gebeurde soms dat de werkstraf gebruikt werd om die mensen opnieuw structuur te geven. En dan moest er wel eens worden getrokken of gesleurd. Sinds 2003 is dat heel anders. Nu is een werkstraf een autonome straf, en dus hebben de 'veroordeelden' zich strikt aan de regels te houden. En dat zorgt uiteraard ook voor een heel andere begeleiding. Ons werkingsgebied is in die periode wel kleiner geworden, en we zijn ook niet meer de enige - ook Natuurpunt heeft vanuit De Wulp een dienstverleningsproject. Maar het is in de nieuwe vorm wel makkelijker werken: we gaan de mensen nu niet meer ophalen en zo. De coördinatie van de werkstraffen gebeurt in het justitiehuis in Hasselt, zij kijken ook naar nieuwe mogelijkheden op de markt."

3000 uren

Op de vraag of dat werken in de natuur hen als milieuvereniging ook wat oplevert, knikt Nadine overtuigend: "Jaja, zij presteren jaarlijks 3000 uren werk, dat zijn 2 voltijdse werknemers hé. En dat betekent een berg werk die op die manier verzet wordt. Er zijn voor dat project twee begeleiders in dienst, maar die staan onder contract bij de gemeente Houthalen-Helchteren. Dat is altijd zo, een vzw kan zo'n project officieel niet organiseren. Natuurlijk kun je met die werkstraffen niet alle natuurbeheerswerken uitvoeren. Limburgs Landschap vzw heeft ook nog drie andere terreinploegen. Dat zijn

mensen met een vast contract, geen sociale werkplaats of werkervaringsprojecten of zo. Natuurlijk kunnen die mensen veel meer aan, de werkstraffen kun je als aanvullend beschouwen. En bijgevolg zijn er tussen die verschillende ploegen ook duidelijke afspraken nodig. De ploeg met de mensen die een werkstraf uitvoeren heeft immers heel vaste uren, en uiteraard heeft die ploeg ook een totaal andere finaliteit." Welke mensen de vzw voor die werkstraffen over de vloer krijgt, weet Nadine niet. "We kennen de achtergrond van de mensen niet. Niet hun opleiding, niet hun justitieel verleden, en ook niet waarom ze gestraft zijn. En dus hebben we ook niet echt zicht op de misdrijven waarvoor je zo'n werkstraf kunt krijgen."

Galgenberg

In het begin begeleidde Nadine de 'werkgestraften' zelf. Zij volgt het dossier nog steeds maar het begeleiden op het terrein laat ze al lang aan anderen over. "Er waren de voorbije jaren nogal wat personeelwissels binnen het project en het personeelsbestand bij Limburgs Landschap kende ook een stevige groei." De huidige begeleiders zijn Ben Jouck, een regent biologielichamelijke opvoeding, en Dimi(tri) Pellens, die zijn studie verpleegkunde halverwege afbrak. Zij werken naar eigen zeggen graag op de snijlijn tussen natuur en mens. En daarom zien ze deze job best wel zitten. We ontmoeten hen op de Heusdense Galgenberg,

waar Limburgs Landschap een aantal percelen natuurgebied beheert – allemaal eigendom van de vzw. Ben en Dimi begeleiden er op dit moment drie mensen die een lange straf uitzitten. Ben: “Mij interesseert vooral het menselijke aspect van deze job. En je moet natuurlijk ook voldoende breeddenkend zijn om het te kunnen doen. Justitie vraagt geen speciale dingen, we moeten ze gewoon hun werk laten doen. Maar we hebben wel aan een examen deelgenomen vooraleer de gemeente Houthalen-Helchteren ons in dienst heeft genomen.”

Ben en Dimi

Dimi: “De opdrachten die we met deze mensen uitvoeren zijn velerlei. Dat gaat van maaien en hooien en het dunnen van een bos, zoals we hier bezig zijn, tot het ruimen en uitdiepen van

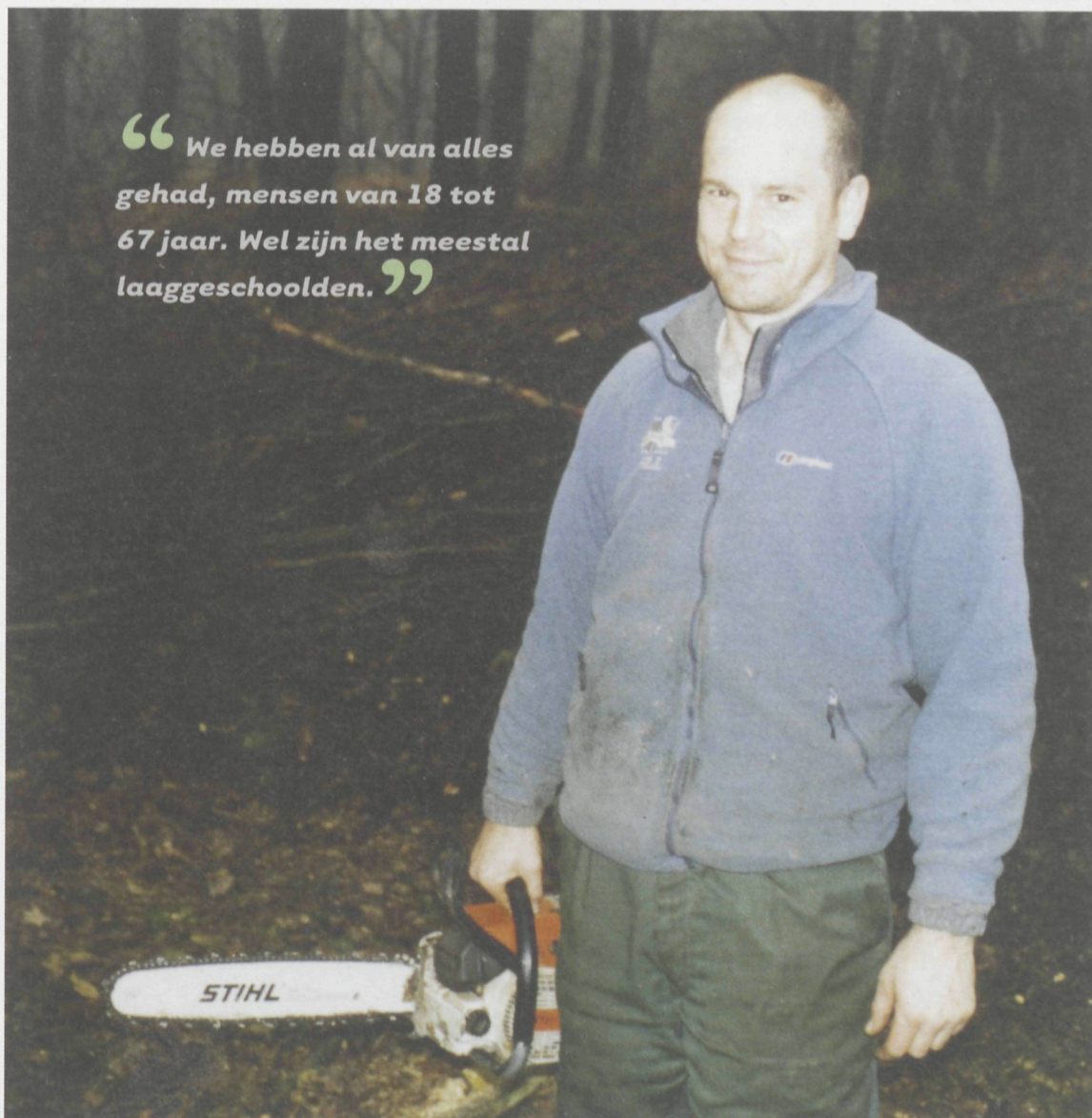
grachten. Ook het plaatsen van een omheining rond een weide behoort tot het pakket. Daarbij kun je makkelijk een ploeg van vijf mensen gebruiken. Zwerfvuil opruimen gebeurt trouwens ook met deze mensen. Ze krijgen uitleg over het werk dat ze doen. De ene toont daarvoor wel interesse, de andere veel minder. Maar ze doen het werk doorgaans wel graag. Praten over hun misdrijf doen ze weinig. De meesten hebben vaak ook al behoorlijk wat jaren in de gevangenis doorgebracht, maar ook daarover zijn ze nogal zwijgzaam. Het helpt wel om hen stevig aan de slag te laten, want ze kennen het alternatief hé. Vaak staat tegenover deze werkstraf een gevangenisstraf van een half jaar of langer.”

Ben: “Sommigen vertellen wel over hun achtergrond. We hebben al van alles gehad, mensen van 18 tot 67 jaar. Wel zijn het meestal laaggeschoolden.”

Tommy

Tommy is graag bereid tot een babbel. Hij werkt hier sinds september, heeft er al 9 dagen van 7 uren opzitten. Hij moet nog 40 dagen doen, dat loopt dus makkelijk uit tot in het voorjaar van 2007. “Ik ben zelfstandig dakwerker, en kom hier werken in het weekend en op slecht-weerdagen. Zo kan ik mijn werk ook verder zetten hé. En uiteraard is zo’n werkstraf goed voor je familielevens en je sociale contacten. Veel beter dan gaan zitten! Ik vind het ook wel leuk om in de natuur te werken. Ik ben iemand die graag buiten werkt. Als het tegen mijn goesting zou zijn, dan deed ik het niet. Het is altijd afwegen welk werk het is en hoe ik voldoende uren kan presteren. Het is ook leuk dat je hier dingen leert, over paddestoelen en zo. Ook eten geven aan de dieren is boeiend. Ik vind het ook goed dat we in

“ We hebben al van alles gehad, mensen van 18 tot 67 jaar. Wel zijn het meestal laaggeschoolden. ”

een ploegje werken. In groepsverband werken is voor mij best OK, de sfeer is belangrijker dan het soort werk."

Of hij tevreden is over het werk? "Ja, door de band wel. Ik wist vroeger niet eens dat dit werk bestond. Ik wil ook nog graag maaïen. Misschien lukt dat in de winter - riet maaïen wanneer het stevig gevoren heeft."

Peter

Peter uit Hasselt is hier zijn derde dag bezig, maar werkte ook al op andere plaatsen. Hij heeft al 151 dagen gedaan en heeft er nog vier voor de boeg. Einde in zicht? "Tja", zegt Peter. "Straks valt er nog een uitspraak voor een straf uit 2003. Ik hoop dat dat ook een werkstraf wordt, want ik zou graag naar deze ploeg terugkeren." Maar intussen kan hij wel in Kermt aan de slag. "Ja, bij een werkgever die met ex-gedetineerden werkt. Dat willen ze lang niet allemaal. De meeste werkgevers vragen een bewijs van goed gedrag en zeden. Ik woon momenteel in Hasselt, in een project met begeleid wonen. Zo hoop ik mijn leven weer op te pikken, want hervallen is natuurlijk altijd mijn grote vrees. Dat is al 10 jaar zo, en de maat is voor mij meer dan vol. Maar het gebeurt veel rapper dan je denkt ..."

Het werken in de natuur ziet hij wel zitten. "Het is ook goed dat er veel variatie in zit. Grachten kuisen, draad spannen, hout kappen. Het is beter dan ergens uren op een stoel te gaan zitten. Ik zat al op mijn 8ste in de bossen. Later heb ik in de bouw gewerkt. Ik zou werk als dit ook wel zien zitten. De begeleiding is hier ook heel goed. De mensen hier begrijpen ons, ze beschouwen ons niet als criminelen, ze praten met je en komen naar je toe."

Justitiehuis

In het Hasseltse justitiehuis ontmoeten we justitie-assistente Daphné Plessers. Het werken met justitiehuisen was wel een revolutie. In Hasselt telde de probatiedienst in 1964 één werknemer, nu telt het justitiehuis meer dan 20 werknemers. Daphné is er vandaag coördinator alternatieve maatregelen en in die bevoegdheid is ze dus ook verantwoordelijk voor de werkstraffen.

De voorbije tien jaar zag je je werk nog behoorlijk evolueren.

"Ja, eerst was er de nieuwe wet op de dienstverlening en dan de zaak Dutroux. We maakten toen kennis met werkstraffen en leerstraffen en zo. Vroeger was een werkstraf een probatiemaatregel en had ze ook een 'educatieve' functie. Sinds 2003 (wet van 17 april 2002) is ze een zuivere en volwaardige straf geworden en is ze dus niet langer een begeleidingsmaatregel. Een werkstraf is nu een autonome straf, naast gevangenis en boetes."

Ook justitiehuisen als dit zijn nieuw. Behoren die ook tot de nieuwe aanpak?

"Justitiehuisen als dit moeten inderdaad een brugfunctie naar de burger vervullen. Het kadert in de opendeurpolitiek voor de burger. Ze moeten justitie een gezicht geven. Mensen kunnen hier bij voorbeeld terecht voor juridisch advies. We zijn ook verantwoordelijk voor onder andere slachtofferhulp, daderbegeleiding en echtscheidingsonderzoeken."

Meer controle en minder begeleiding, dat is de roep van het volk?

"Ja, dat heeft wellicht met de toenemende verrechtsing te maken. Maar de benadering van de cliënten verandert daar niet door hé. Die blijft dezelfde. Maar de werkstraffen zijn nu wel zwaarder dan vroeger. Vorig jaar lag het gemiddeld aantal opgelegde werkuren in het gerechtelijk arrondissement Hasselt op 98. Ten tijde van de dienstverleningen schommelde dat tussen 30 en 40. Meer dan een verdubbeling dus. Wanneer een politierechtbank een werkstraf uitspreekt, is dat altijd minder dan 45 uur. Bij correctionele veroordelingen gaat dat om 300 uur, in sommige specifieke gevallen zelfs tot 500 uur.

Hoeveel werkstraffen worden uitgesproken, verschilt ook van arrondissement tot arrondissement. Hier in Hasselt zijn er veel correctionele uitspraken, het arrondissement Dendermonde bij voorbeeld kent in verhouding veel meer uitspraken van de politierechtbank. Binnen het gerechtelijk arrondissement Hasselt wordt 90% van de werkstraffen op het niveau van de

“Het belangrijkste van werkstraffen in de natuur is dat iedereen daarvoor in aanmerking komt.”

correctionele rechtbank uitgesproken. Het gaat vooral over eigendomsdelicten (47%, o.a. diefstal, vandalisme), drugsdelicten (19%) en delicten tegen personen (13%). En het cliënteel bestaat voornamelijk uit mannen (94%) tussen 18 en 35 jaar."

Wat zijn de belangrijkste voordelen van zo'n werkstraf?

"De mensen worden niet uit hun omgeving gerukt. Ze blijven ook werken, hun werkstraf doen ze tijdens de week-ends en in de vakantie. Bovendien komen de cliënten zo ook met de rest van de maatschappij in contact."

Kadert het toenemend aantal werkstraffen ook in de overbevolking van de gevangenen?

"Ja, uiteraard is dat de bedoeling. Maar het resultaat daarvan is niet meteen duidelijk, daar hebben we geen cijfers van. In 2004 hadden we in het gerechtelijk arrondissement Hasselt 191 nieuwe dossiers voor werkstraffen, half december 2005 waren dat er 161. Maar ik zie hier in Hasselt alvast geen daling van het aantal mensen in de gevangenis. Dat werkstraffen veel goedkoper zijn dan gevangenisstraffen speelt natuurlijk ook een rol in deze ontwikkeling."

Hoe gaat zo'n veroordeling praktisch in zijn werk?

"De rechter spreekt de straf uit, de justitie-assistent zorgt voor de invulling van de straf - de aard van het werk en de plaats waar ze moet worden uitgevoerd. Dat wordt cliënt per cliënt bekeken, en het gebeurt in zekere mate ook samen met de cliënt. We bekijken samen zijn strafdossier en aan de hand van een lijst overlopen we de veelheid aan projecten. Bij de keuze houden we rekening met de fysieke en intellectuele mogelijkheden, zijn achtergrond, zijn mogelijkheden qua vervoer ... De straf is uitvoerbaar binnen de 12 maanden, al kan deze termijn bij uitzondering worden verlengd."

De werkstraf is nu een derde hoofdstraf, naast gevangenis en boetes. Werkstraffen bieden veruit de meeste mogelijkheden voor mis-

bruiken allerhande. Loopt het in de praktijk niet erg vaak fout?

"Dat valt best mee. We hebben ook een ferme stok achter de deur hé. Samen met de werkstraf spreekt de rechter immers een vervangende straf uit. Die werkt duidelijk afschrikkend. Want ze weten ook dat die straf effectief wordt uitgevoerd. Vroeger moest het dossier in zo'n gevallen terug naar de rechtbank, nu zit het alternatief meteen in de uitspraak van de rechter. Recidivecijfers zijn nog niet bekend. Nu loopt er, op basis van de feedback van de cliënten, een studie over de leerstraffen, over de werkstraffen nog niet. In 2005 waren er 150 werkstrafdosiers, waarvan er 108 positief afliepen, 15 dossiers verhuisden en 25 waren negatief. 16,6% van de dossiers was problematisch, en dat is iets meer dan de vorige jaren."

Waar kan zo'n werkstraf worden uitgevoerd?

"Het uitvoeren van de werkstraf kan zowel bij een vrijwillig project als een gesubsidieerd project, zoals het dienstverleningsproject van de vzw Limburgs Landschap. Van een gesubsidieerd project verwachten we een aantal dingen, zoals een duidelijke structuur, begeleiders die zich enkel met cliënteel bezig houden, het opstellen van activiteitenverslagen en het bijwonen van vergaderingen rond druggebruikers en werken met allochtonen. Op termijn horen daar wellicht ook opleidingen bij. De gesubsidieerde projecten gaan meestal over natuur, fietsinitiatieven en jeugdprojecten. De begeleiding gebeurt altijd in samenwerking met de gemeenten. Het Ministerie van Justitie betaalt een vast bedrag voor de loonkost van de begeleiders, de gemeente legt de anciënniteit en eventuele maaltijdcheques bij. De werkingskosten zijn ten laste van de gemeente of de vzw die het project uitvoert. Bij vrijwillige plaatsen ligt dat anders, daar worden de cliënten gewoon naar toe gestuurd. De cliënten werken er mee met het vaste personeel."

Welk werk doen zij dan?

"De cliënten doen allerlei werkjes. Ze mogen alleen niet in het structurele

werk worden ingezet, ze doen dus vooral dingen die anders nooit zouden gebeuren maar die uiteraard wel zinvol zijn."

Is het moeilijk om projecten te vinden?

"Neen, absoluut niet. In het gerechtelijk arrondissement Hasselt willen nieuwe werkplaatsen graag meewerken. Jammer dat er voorlopig geen gesubsidieerde plaatsen meer kunnen bijkomen, daar is geen geld voor. Ook gemeentebesturen zijn enthousiast, in Limburg doet slechts één gemeente niet mee. Er zijn ook weinig vooroordelen ten opzichte van de cliënten en hun verleden. Sinds de werkstraf een echte straf is, wordt het ook niet langer verbloemd. Iedereen weet wie ze zijn, ze zijn herkenbaar hé."

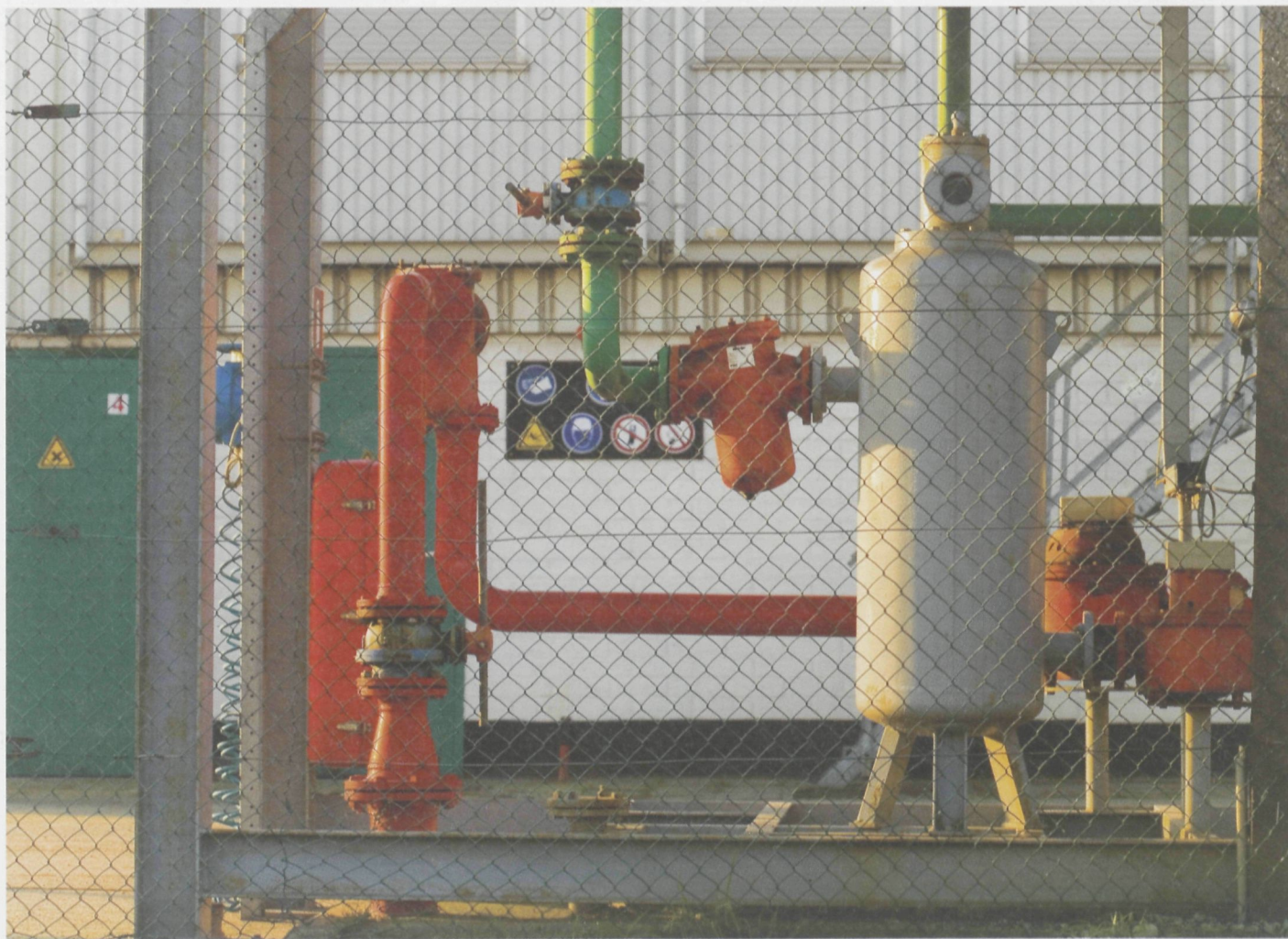
De cliënten laten werken in het natuurbeheer: welke voordelen biedt dat?

"We hebben daar alleen maar goede ervaringen mee. De cliënten zelf zijn heel content, en ook de justitie-assistenten zijn er erg tevreden over. De samenwerking met Limburgs Landschap loopt heel vlot en de begeleiding is goed. Bovendien kun je zo ongeveer iedereen aan natuurbeheer laten doen. De opleidingsgraad van de mensen is immers niet belangrijk, voor het werken met een computer of zo is dat wel het geval. En met mensen met psychische problemen of een drugsverleden kun je voor een werkstraf bij voorbeeld niet in een ziekenhuis terecht. De rechtbank hier in Hasselt was van in het begin erg enthousiast over de werkstraffen. Zo zijn we hier in Hasselt hé."

tekst & foto's: Stef Boogaerts met dank aan Nadine Moens

REACH: een maat voor niets?

De Europese chemicaliënrichtlijn REACH beroert de gemoederen al enkele jaren. Ook de milieubeweging was de voorbije tijd druk doende rond dit belangwekkende thema. Begin november vorig jaar nog trokken een twintigtal jonge moeders en zwangere vrouwen naar het Europees Parlement. Ze wilden hun ongerustheid laten blijken: steeds meer onderzoeken tonen aan dat schadelijke stoffen overal in ons lichaam aanwezig zijn. Zelfs nog voor de geboorte zijn we al besmet: de stoffen worden ook in navelstrengbloed aangetroffen. En via de moedermelk worden baby's nogmaals blootgesteld aan deze ongewenste cocktail.

Met hun komst steunden die moeders de eisen van een breed platform van meer dan vijftig Belgische organisaties. In een manifest vroegen zij ondermeer de uitfasering van schadelijke stoffen door deze geleidelijk te vervangen door veiliger alternatieven. Niet alleen de milieubeweging, maar ook vakbonden, gezondheidsorganisaties, de vrouwenbeweging, de consu-

mentenbeweging, gezinsorganisaties en ook de dierenrechtenbeweging willen een efficiënt chemisch beleid dat wordt toegepast in heel Europa.

Registratie, evaluatie en autorisatie

Alle hoop was dus gevestigd op REACH (Registration, Evaluation and Authori-

sation of Chemicals). In november '03 legde de Europese Commissie daarvoor een ambitieus voorstel op tafel. Via de Reach-richtlijn zouden bedrijven die per jaar één ton of meer van een bepaalde chemische stof aanmaken of invoeren, die stof in een centrale databank bij een nieuw Europees Agentschap moeten registreren. Vervolgens zouden deze data voor een

aantal van die stoffen geëvalueerd worden op hun schadelijkheid. Deze evaluatie zou uiteindelijk moeten resulteren in gebruiksbependingen of de noodzaak van een vergunning waarin de gebruiksvoorwaarden en -omstandigheden worden bepaald.

Lijdensweg

De voorstellen die de Commissie op tafel legde, moesten vervolgens worden beoordeeld door de Ministerraad en door het Europese Parlement. Twee jaar hebben de debatten geduurd. En intussen is er ook heel wat gebeurd.

Het Europees Parlement kiest voor de belangen van de chemische industrie en dus niet voor de gezondheid en het welzijn van de bevolking.

Een nieuwe Commissie werd geïnstalleerd, en die was het niet altijd eens met de voorstellen van de Europese Commissie, de Ministerraad of het Parlement. Dit is in het bijzonder (en jammer genoeg niet ten gunste) gebleken bij het Reach-dossier. Niet alleen de Commissie werd opnieuw samengesteld, de EU werd ook uitgebreid met tien nieuwe lidstaten, en bovendien zijn er parlementsverkiezingen geweest. Dit laatste heeft er wellicht mee voor gezorgd dat het twee jaar heeft geduurd vooraleer het Parlement

over Reach tot een stemming in eerste lezing kon komen.

Afzwakking registratieplicht

Die stemming ging uiteindelijk door op 17 november 2005. Hoewel de uitslag niet over de hele lijn negatief was, gaf die toch weinig reden tot optimisme. Wat opvalt, was de afzwakking van de registratieplicht voor heel wat stoffen. Registratie is de eerste stap in het REACH-proces. Indien stoffen niet geregistreerd moeten worden, dan blijven hun eigenschappen onbekend. Geen registratie betekent ook geen

evaluatie, laat staan dat beperkende maatregelen kunnen worden genomen, of dat ze, indien ze schadelijk zouden blijken, zouden worden vervangen door alternatieven.

Wel positief is de steun voor het substitutieprincipe. Op dit punt ging het Parlement verder dan de oorspronkelijke voorstellen van de Europese Commissie. Geregistreerde stoffen die bijzonder schadelijk blijken te zijn, en waarvoor haalbare alternatieven bestaan, moeten volgens de meerderheid van het Parlement worden vervangen.

Interne 'lek'

Intussen was het ook al duidelijk dat de nieuwe Commissie een aantal punten uit het Reach-voorstel van de vorige Commissie niet meer steunde. Dit is weinig subtiel bekendgeraakt, via ondermeer persmededelingen van Commissaris Verheugen, die zich hier dan achteraf ook weer voor verontschuldigde. Via een zogenaamd gelekt intern document raakte de visie van de nieuwe Commissie in alle details bekend. Gejuich van de kant van de chemieproducenten. Er moesten prioriteiten worden gesteld bij de registratie. Er valt niet aan te twijfelen dat deze gang van zaken de standpunten van Parlement en Raad grondig beïnvloed heeft.

Zwak resultaat

Op 13 december besliste de Europese Raad voor Ministers van Mededinging op zijn beurt over het verdere lot van Reach. Opnieuw steun voor de beperking van het aantal te registreren stoffen. Maar geen steun voor het substitutiebeginsel. De industrie mag volgens de Ministerraad de gevaarlijkste stoffen blijven produceren, zelfs indien er minder schadelijke alternatieven bestaan. Zwak resultaat, maar het had nog erger gekund. Een minderheid van landen, waaronder België, heeft immers nog verdere afzwakkingen kunnen voorkomen. Zo zouden de producenten van de schadelijkste stoffen wel worden verplicht een document op te maken waarin de resultaten vermeld worden van hun zoektocht naar alternatieven. Indirect zou daarmee de druk kunnen worden opgevoerd om dan inderdaad ook gebruik te maken van die alternatieven.

In 2006 volgt nog een tweede lezing door het Europese Parlement en kan ook de Ministerraad zich nogmaals uitspreken over de nog resterende discussiepunten. Afwachten wat dat oplevert, al behoort een absolute koerswijziging jammer genoeg niet echt tot de mogelijkheden.

● **Esmeralda Borgo**
beleidsmedewerker product-
beleid bij Bond Beter Leefmilieu
Foto's: Heidi Gelders

Milieu en sociale aanpak hand in hand

Biolandbouw en Sociale economie

Werken rond milieu is heel vaak een zaak van hooggeschoolden, zowel bij de professionele kaders als in het vrijwilligersveld. Aan een beter milieu kan nochtans iedereen meewerken, en dat doen ze gelukkig op steeds meer plaatsen, onder andere via allerlei opleidings- en werkervaringsprojecten.

In De Brabander en Den Diepen Boomgaard gebeurt dat ook. Dat zijn immers sociale werkplaatsen, waar mensen aan de slag kunnen die op de gewone arbeidsmarkt moeilijk een job vinden. We namen een kijkje op beide Vlaams-Brabantse bedrijven. Het ene in Kersbeek-Miskom, temidden van de glooiende heuvels van het Hageland, het andere in Grimbergen, in de schaduw van de imposante abdij en op een boogscheut van Brussel.

Gelukkig is het Hageland voor de Milieuramaredactie geen onbekend gebied, anders zou het vinden van Boerderij De Brabander een haast onmogelijke klus worden. Voor Elke, de meereizende stagiaire, wordt het alvast een ware ontdekkingsreis. En gelukkig wijzen enkele pijltjes al van in de ruime omgeving naar De Brabander. In de straat met die onmogelijk mooie naam: Leedse Vroente.

Boerderij de Brabander

Het motto van deze kleinschalige sociale werkplaats luidt: duurzame tewerkstelling. En vanuit dat perspectief organiseert men een bakkerij, een groendienst en een groentetuin. Momenteel verschaft men werk aan meer dan twintig laaggeschoolde, langdurig werkloze mensen uit de regio. Zij krijgen niet alleen een job in de bakkerij, groentetuin of groendienst, maar ook een degelijke arbeidsbegeleiding met oog voor sociale en individuele ontplooiing. Wie helemaal geen kans meer maakt op de arbeidsmarkt, kan terecht in het arbeidszorgproject. Deze mensen draaien op hun eigen ritme mee in de bakkerij of het tuinproject.

Brood & pizza

Bij De Brabander haalt men dagelijks honderden broden, koeken, pizza's en groentetaarten uit de ovens. Ze worden allemaal ambachtelijk gemaakt. De bakkerij produceert een heel

gamma biologische producten. Die zijn allemaal te koop in een eigen winkel.

De tuin van De Brabander ligt in de Velpevallei. Daar verbouwen de werknemers biologische groenten. In de serre aan het huis wordt het plantgoed opgekweekt. Nadien verhuizen deze plantjes naar het veld. Een gedeelte van de oogst gaat naar de huisbereide pizza's en groentetaarten.

Scholen en andere geïnteresseerden kunnen ook een dagje komen meewerken op het veld. De werknemers vertellen dan vol liefde over het waarom van een groenbemester of het belang van composteren en het zelf maken van deze compost.

Groendienst

Gemeenten, OCMW's, natuurbeheer en andere openbare diensten kunnen een beroep doen op de groendienst. Intensieve handmatige arbeid is de specialiteit van De Brabander. Waar grote machines niet geraken, komt de groendienst tot haar recht. Dagelijks bindt de groenploeg de strijd aan met onkruid, hoog gras, dichtgeslibde beken en grachten, ...

Armoede

De sociale werkplaats draait op deze plek al sinds 1989. Toch is het gebouw in volle verbouwing, maar we worden door één van de werknemers feilloos naar het bureau van coördinator Gard Bemelmans geloodst.

Gard komt uit de sociale sector, en de gedrevenheid van die sector heeft ze alvast meegebracht naar De Brabander. "Wij hebben een signaalfunctie rond armoede. De Brabander is ooit ontstaan als gehandicaptenwerking, maar nadien koos men voor sociale tewerkstelling. Dat gebeurde na een studie van het Hiva over wat jongeren na hun schoolperiode doen. Want deze streek zat en zit met een probleem qua

Boerderij De Brabander teelt en verwerkt biologische gewassen, maar doet daarnaast ook aan natuurbeheer en landschapszorg.

scholingsgraad. Veel jongeren kunnen gewoon onderwijs niet aan, deze regio telt procentueel gezien veel meer Busjongeren dan andere regio's in Vlaanderen. Zo waren veel jongeren niet bekwaam om het landbouwbedrijf van hun papa verder uit te bouwen. En dat probleem blijft ook vandaag actueel. Blijkt dat in de periode 1999-2003 het aantal mensen met alleen een diploma Lager Onderwijs steeg met 4 tot 5%. Er is in deze regio ook heel weinig werkgelegenheid, en dus is de streek overdag zo goed als leeg. De kinderopvang blijft 's avonds dan ook heel laat open. Mobiliteit is in deze regio ook een heel groot probleem."

Dat maakt het toch extra moeilijk om op deze plaats zo'n project op te zetten?

"Ja, ook voor ons is mobiliteit hier een hoofdvoorwaarde. Onze mensen worden op enkele plaatsen opgehaald, aan de bushaltes op de grote steenweg (Diest-Tienen) bij voorbeeld. Tja, daar mag wel wat meer aandacht voor zijn. Toevallig is de minister van sociale economie ook de minister van mobiliteit hé. Ons publiek (de werknemers dus) komt een beetje van overal, sommigen zoeken hier ook de rust van het platteland op."

In zo'n regio met een biobedrijf starten lijkt me niet makkelijk.

"Inderdaad, we zijn 10 jaar geleden in deze fruitstreek bio gaan telen, en dat is niet evident. Afzet vinden blijft in deze streek een probleem, veel producten vinden hun weg naar Leuven. We moeten wel werken vanuit een bedrijfs-economische visie, met aandacht voor de opbrengst. Ik heb dan ook omzet van 5000 euro in de begroting ingeschreven. Maar we zijn niet alleen een commercieel bedrijf, we hebben vooral een sociale functie. Die moeten hand in hand gaan. Sociale werkgelegenheid betekent zinvolle arbeid creëren, dat wil zeggen zowel zinvol voor de maatschappij als voor de betrokkene. Dank zij die moeilijke ligging is het voor ons soms wel makkelijker om dos-

siers binnen te halen. In de stedelijke omgeving is er heel veel uitgebouwd voor jongeren en oudere werknemers. De uitgebouwde welzijnssector in de steden trekt ook mensen van het platteland aan. Hier bestaat er nauwelijks iets."

Dus is jullie aanwezigheid hier op het platteland dus wel belangrijk.

"Ja, ook op dat vlak hebben wij een signaalfunctie. Wij zetten bijgevolg ook projecten op rond plattelandsbeleid. B.v. een educatief pakket voor de landbouwers. Veel boeren zijn daar op zichzelf wel mee bezig, maar wij proberen daar een lijn in te krijgen. En dat gebeurt met de steun van MOS, een project rond duurzaam beleid van de Provincie Vlaams-Brabant."

Krijgen jullie niet vaak de kritiek dat jullie een concurrent zijn voor de klassieke economie?

"Dat hoor je wel vaker, maar dat is volkomen onterecht. Wij hebben inderdaad een aantal voordelen, zoals onze loonsubsidie. Maar anderzijds komen wij ook voor veel dingen niet in aanmerking waarvoor klassieke zelfstandigen wel in aanmerking komen. Wij zitten in een keurslijf om te vermijden dat we de kleinere KMO's gaan beconcurreren. En ook wordt bij ons lang niet alles gesubsidieerd. Zo hoesten wij de eindejaarspremies van onze mensen zelf op. En willen we extra personeel, dan moeten we dat ook zelf kunnen betalen."

Jullie afzet loopt wel prima, niet?

"Dat is zeker niet altijd zo geweest. Afzet is in deze regio een probleem. We leveren groenten aan één groentewinkel. Onze afzetmarkt ligt vooral in het Leuvense, minder in de veel nabijere steden Tienen en Diest. We hebben wel altijd proberen te vermijden dat we geteelde groenten moesten vernietigen. Daarom zijn we ze ook gaan verwerken in groentetaarten en zo. We maken ook steeds meer seizoenstaarten. We werken ook samen met klassieke boeren in de streek. We proberen zo

de omzet van elke boer te verhogen. Zo maken wij met slechtere appels bij voorbeeld appelmoes die dan weer door die boeren wordt verkocht. We hebben ook aan de Alma geleverd, dat is toch wel een keurmerk hé, het is een visitekaartje voor ons."

Jullie werken ook met Bioplanet samen.

"Ja, dat doen we samen met De Loods en Den Diepen Boomgaard. We hebben samen etiketten gemaakt, dat maakt het allemaal een beetje realistischer, alleen kunnen we zo'n dingen niet aan. De producent staat wel telkens op het etiket vermeld. We hebben samen ook een goede prijszetting bekomen. En het drukt ons ook wel met de neus op de economische realiteit: wat niet goed verkoopt doen we niet meer, en dus versmalt het assortiment. Het is bio, maar de prijs moet eerlijk blijven: dan kopen de mensen het nog. En we moeten dus het assortiment beperken om het realistisch te houden: we bakken nog wel biobrood, maar we hebben minder keuze."

Nu hebben jullie Hartenboer als digitale webwinkel?

"Ja, maar dat is een distributiekanaal dat veel ruimer is dan onze eigen productie. Dat doen we niet alleen hé. Om een zo volledig mogelijk aanbod te hebben, werken we samen met dertien biobedrijven in het Hageland en Limburg. Dat project krijgt nu stevig vorm, wij zijn ons daar ook aan het aanpassen."

Dat konden we ook met eigen ogen aanschouwen. Een fiere werknemer van De Brabander vertelde ons honderduit hoe de bestellingen via de computer binnenkomen en hoe de digitale bordjes op de nieuwe rekken op het computernetwerk werden aangesloten.

Den Diepen Boomgaard

Van Kersbeek-Miskom naar Grimbergen. Met de auto gaat dat heel snel, ten minste wanneer je dat buiten de spitsuren doet. Met het openbaar

vervoer zou dat een pak moeilijker zijn. Wegraken bij De Brabander is niet eenvoudig, maar Den Diepen Boomgaard is, zelfs in de schaduw van onze hoofdstad, ook niet echt vlot bereikbaar. Een schande, midden in één van de dichtstbevolkte regio's van Europa!

Sociale Werkplaats Den Diepen Boomgaard, genoemd naar de oude naam van deze plaats, aan de Rijkenhoekstraat in Grimbergen bestaat al zo'n 15 jaar en is erkend door het ministerie van de Vlaamse Gemeenschap afdeling Tewerkstelling. Dat levert de sociale werkplaats een 20-tal arbeidsplaatsen op. Momenteel zijn er 26 mensen aan de slag, waarvan een groot gedeelte deeltijds. Samen 17 voltijdsequivalent. Bij Den Diepen Boomgaard krijgen mensen die langdurig werkloos zijn een kans om een vak te leren en zich te reïntegreren in het arbeidsproces. Vijf personen werken in het biologisch tuinbouwbedrijf en vijf in de artisanale bakkerij en in de keuken voor het bereiden van kant-en-klare gerechten. Het biologische aspect is belangrijk omdat het een meerwaarde geeft aan het geproduceerde voedsel. Zo geven de mensen van Den Diepen Boomgaard ook uitdrukking aan hun respect voor mens en milieu.

Artisanale bakkerij

Dagelijks wordt er brood gebakken, het liefst op bestelling. Op maandag wordt een artisaanaal 10-granen brood gebakken. Op dinsdag is er een grote variatie aan biobrood. Op woensdag is er biobrood en artisaanaal brood en allerhande gebak. Donderdag is er artisaanaal brood en biomeergranenbrood. Op vrijdag is er weer een grote keuze aan biobrood, biokramiek en de allerlekkerste rozijnen- en chocollekes en koffiekoeken. Op Den Diepen Boomgaard maakt men er ook een punt van om permanent te zoeken naar bio-alternatieven voor de traditionele bakkersingrediënten. "We mogen gerust stellen dat we daar baanbrekend werk in geleverd hebben. Want het is niet evident. Regelmatig worden we geconfronteerd met het feit dat de alternatieven de technische vereisten van een bakkersproduct ternauwernood halen."

Keuken

De keuken van Den Diepen Boomgaard produceert kant-en-klare biologische gerechten: pizza's, groentetaarten, vegetarische burgers, spaghettisaus, 'roerbakgroentjes' voor de wok, soep ... Al die producten worden verdeeld via een wekelijks 'groentepakket', waarmee Den Diepen Boomgaard momenteel 250 tevreden klanten bereikt. Er is ook telkens een 'product van de maand'. De afgelopen maanden was dat curry-pannekoeken, couscous en groenteterrine.

Winkel

Wanneer we na wat zoeken de boerderij hebben gevonden, duiken we meteen de keurige en gezellige boerderijwinkel in. "Tja," zegt de vriendelijke winkelierster van dienst, "waar gaan we de mensen vinden die je nodig hebt?" Maar dat lijkt uiteindelijk makkelijker dan gedacht, want de 'boer' verschijnt al snel op het appel. Maar blijkbaar hebben ze op Den Diepen Boomgaard ook een communicatieverantwoordelijke, en die plukt men even snel uit haar bureautje. Even later staan we in de

drassige bodem van de boerderijtuin. Van hieruit merk je pas hoe verstedelijkt de omgeving van de boerderij is. De tuin is volledig omgeven door huizen - de bewoners hebben een gratis vergezicht op de biotuin van De Brabander. Wat ons meteen inspireert tot een eerste vraag aan Monique Vierendeel, de PR-verantwoordelijke van De Brabander.

Vinden die mensen dat leuk? Krijg je soms enige respons van hen?

"Jaja, de meesten zijn ook regelmatige klanten. Wanneer ze ons bezig zien, weten ze vaak wat er de volgende dag in de winkel ligt. En dan komen ze dat hier kopen. Ze waarderen het dat ze dichtbij biologische groenten, brood en andere producten kunnen kopen. Makkelijk hé. Ze vinden zo'n project in hun buurt wel sympathiek. En bovendien: ze hebben toch een mooiere uitkijk dan wanneer hier ook gewoon huizen zouden staan." Ook uit de niet onmiddellijke omgeving vinden steeds meer mensen de weg naar onze bioboerderij. Den Diepen Boomgaard loopt nu met plannen rond om de buurt nog meer

“Het allerbelangrijkste is mensen werk geven, en biolandbouw schept meer banen dan gangbare landbouw.”

bij het project te betrekken, door een speeltuintje voor kinderen te installeren en enkele kippen te houden die de kinderen zullen kunnen voeren.

Jullie zijn in de eerste plaats een arbeidscentrum, geen boerderij.

“Het allerbelangrijkste hier is inderdaad mensen werk geven. Daarop is ons hele systeem gebouwd. We hebben een winkel, een tuin, een keuken (waar de groenten verwerkt worden tot pizza en groentetaart), een bakkerij (brood, taarten, koeken) en we hebben onze wekelijkse groentepakketten. De eigen verwerking van onze producten hebben we opgezet om meer vrouwen werk te verschaffen. De mensen worden bij hun werk ook goed begeleid: voor elke afdeling hebben we een professionele begeleider. En Fons, de coördinator van het geheel, heeft nog in Frankrijk in de biolandbouw gewerkt, die ervaring komt dus heel goed van pas.

Er worden groenten en vroege aardappelen geteeld op 1ha80, waarvan 2,5 are plastictunnel. In het voorjaar is er bioplantgoed van groenten en kruiden beschikbaar. Vanaf augustus zijn er ook bio-aardbeiplanten. We stellen wekelijks een groentepakket samen voor onze abonnees. En we hebben ook een aanbod voor tuinonderhoud en loonwerk bij tuinaannemers en biotuinbouwers.”

Zijn jullie zo tot biolandbouw gekomen?

“Ja, we zijn in 2000 met biolandbouw begonnen met de bedoeling meer mensen een job te verschaffen. Biolandbouw is arbeidsintensiever dan gangbare hé. En je krijgt voor die producten ook nog een zekere waarde. Voor 2000 werd hier een atelierwerking georganiseerd, een initiatief van het gemeentebestuur van Grimbergen en het Centrum voor Geestelijke Gezondheidszorg. Vijf jaar geleden werd dat atelier afgesplitst en verhuisde het naar een andere locatie. Wel hebben wij aan die werking onze bakkerij overgehouden. Die hebben we dan geïntegreerd in een sociale werkplaats die uitsluitend op biologische wijze teelt en verwerkt. En dus houden we nu de sociale werkplaats over, gespecialiseerd in biologische groenten en voed-

selverwerking. Die werd in 1999 door het Vlaamse ministerie van Tewerkstelling erkend. Hierdoor kwam het project in aanmerking voor een maximumsubsidie van ongeveer 15.000 euro per tewerkgesteld persoon en per jaar. Een loonsubsidie die na twee jaar geleidelijk afneemt. De werkingskosten en de sociale begeleiding worden betaald met de opbrengst van de verkoop van groenten, kant-en-klare gerechten en brood.”

Jullie hebben serieuze verbouwingsplannen?

“Ja, of beter: de gemeente, want dat is de eigenaar van het pand, onze vzw huurt het van hen. Er komt in de nieuwbouw een grotere ruimte voor de verwerking, en de winkel komt in de huidige bakkerij. Voor de gemeente Grimbergen is ons project dubbel interessant: we hebben een echte buurtwinkel en bovendien zorgen we voor jobs voor mensen die moeilijk toegang hebben tot de arbeidsmarkt.”

Van de burelen alleen kunnen jullie natuurlijk niet leven. Wie zijn jullie andere klanten?

“We streven direct contact met de mensen die onze producten consumeren na. Daarom leveren we aan voedselteams en aan gezinnen die zich groeperen om gezond en eerlijk voedsel aan te kopen. Via evaluatievergaderingen hebben

klanten inzicht in de productiewijze en inspraak over wat en hoe er geleverd wordt.

Veel van onze pakketten gaan naar Brussel. Onze klanten daar zijn goedverdienende jonge mensen die naar Brussel komen wonen. Die zijn ook een dankbare afnemer van onze verwerkte producten. We werken voor de verdeling samen met een aantal Vlaamse Gemeenschapscentra. Dat project hebben we samen met Vredeseilanden opgestart. De Gemeenschapscentra doen veel voor Den Diepen Boomgaard. We verdelen ook via een school in Oudergem, maar we zouden graag nog wel enkele verdeelpunten bij hebben. Het is een mooi systeem om onze producten aan de man te brengen. De pakketten maken is een arbeidsintensieve job, en bovendien is het een heel ecologische manier van consumeren. Het vreemde is dat de Voedselteams in deze regio achteruitgaan. Tja, groentemanden zijn hip hé. Hip, vers en bio!”

En aan de vooravond van Kerstmis maakt Den Diepen Boomgaard zich dus klaar om allerlei recepties van het nodige proviand te voorzien: hapjes, broccoli, bloemkool met sausjes en zo ... En Monique? Die gaat regelmatig de boer op om dat hippe bioverhaal overal met groot enthousiasme te vertellen!

● **tekst & foto's: Stef Boogaerts**
hoofdredacteur Milieurama

16 biologische en biodynamische landbouwbedrijven in de sociale economie

Werkperspectief vzw, Diksmuide
Loca Labora vzw, Beernem
De Lochting, Izegem
Den Uytkant, Keiem
De Pelgrim, Wulvergem
Boerderij De Loods, Aalst
Jomi vzw, Sint-Niklaas
De Teerling, Daknam
Widar, Merkplas
Ionagemeenschap vzw, Kessel
De Sprong vzw, Geel
Den Diepen Boomgaard, Grimbergen
De Brabander vzw, Kersbeek-Miskom (Kortenaken)
Dagcentrum De Wroeter vzw, Kortesseem
Arbeidscentrum De Wroeter vzw, Kortesseem
Stichting Ommersteyn, Dilsen-Stokkem

Mijn volk houdt van zijn land en zo

Roy Sesana van de Kalahari krijgt Right Livelihood Award 2005

De Right Livelihood Award wordt algemeen beschouwd als de alternatieve Nobelprijs. Eén van de winnaars in 2005 was Roy Sesana, de voorman van de First People of the Kalahari (FPK). FPK is een grass-rootsorganisatie van de Gana en de Gwo-bushmen in Botswana die vecht voor het recht van deze inheemse volkeren op terugkeer naar hun oorspronkelijk leefgebied en op het instandhouden van hun traditionele levenswijze. Op 9 december nam 'bosman' Roy Sesana in Stockholm zijn Right Livelihood Award in ontvangst, en sprak daarbij deze woorden.

Mijn naam is Roy Sesana. Ik ben een Gana-Bosman uit de Kalahari, een gebied dat nu Botswana wordt genoemd. In mijn taal is mijn naam Tobee en mijn land T//mm. Wij leven daar langer dan eender welk volk op eender welke plaats.

Toen ik jong was, werkte ik in een mijn. Ik trok mijn vel uit en droeg kleren. Maar na een tijdje ging ik naar huis. Maakte dat mij minder Bosman? Ik denk het niet.

Ik ben een leider. Toen ik een kleine jongen was, hadden we geen leiders nodig en toch leefden we goed. Nu hebben we wel leiders nodig, omdat ons land werd gestolen en we moeten vechten om te overleven. Dat betekent niet dat ik de mensen moet zeggen wat ze moeten doen. Het is omgekeerd: zij zeggen mij wat ik moet doen om hen te helpen.

Ik kan niet lezen. Jullie wilden dat ik deze speech zou schrijven, en dus hebben mijn vrienden mij geholpen. Maar, excuseer me, ik kan geen woorden lezen. Maar ik kan wel het land en de dieren lezen. Al onze kinderen kunnen dat. Als zij dat niet hadden gekund, waren zij lang geleden allemaal al gestorven.

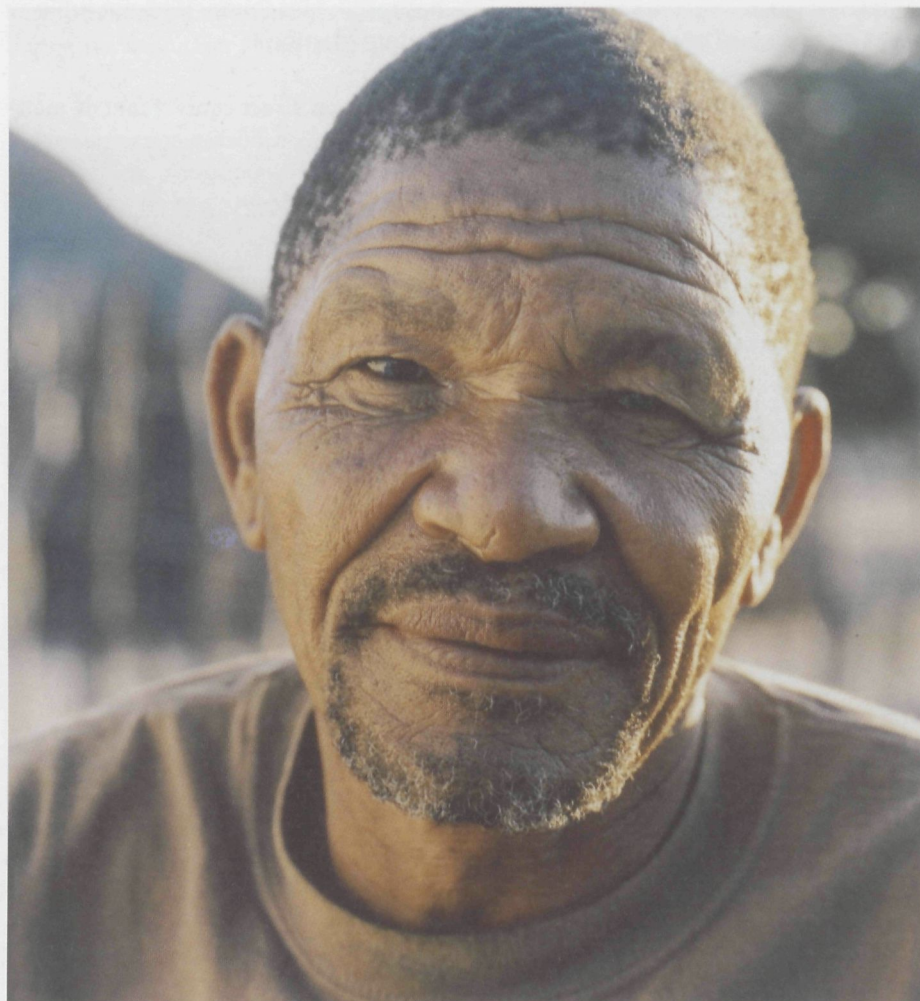
Ik ken veel mensen die woorden kunnen lezen en veel, zoals ik, die alleen het land kunnen lezen. Beide zijn belangrijk. Wij zijn niet ouderwets of minder intelligent: wij leven in net hetzelfde hedendaagse jaar als jullie.

Ik dacht te zeggen dat we onder dezelfde sterren leven, maar dat is niet zo, die zijn verschillend. En er zijn er veel meer in de Kalahari. De zon en de maan zijn dezelfde.

Ik groeide op als jager. Alle jongens waren jagers. Jagen is gaan naar en praten met de dieren. Je steelt niets. Je gaat en vraagt. Je zet een val of gaat met boog en speer. Het kan dagen duren. Je achtervolgt een antiloopt. Ze weet dat je er bent, en ze weet dat ze je haar kracht moet geven. Maar ze rent, en jij moet ook rennen. Als jij rent, word je zoals zij. Het kan uren duren en het put beiden uit. Je praat met haar en

kijkt haar in de ogen. En dan weet ze dat ze je haar kracht moet geven zodat je kinderen kunnen leven.

Toen ik voor het eerst ging jagen, mocht ik niet eten. Stukjes van de steenbok werden samen met enkele wortels verbrand en op mijn lichaam gelegd. Zo heb ik geleerd. Het is niet dezelfde manier waarop jullie hebben geleerd, maar het werkt goed.

zonder dat land zullen we sterven

De landbouwer zegt dat hij vooruitstrevender is dan de jager, maar ik geloof hem niet. Zijn kuddes leveren niet meer voedsel op dan de onze. De antilopen zijn niet onze slaven, zij dragen geen bel rond hun nek en zij kunnen sneller lopen dan de luie koe of haar herder. Wij rennen samen door het leven. Wanneer ik een antilopengewei draag, kan ik praten met mijn voorouders en dan helpen zij me. Onze voorouders zijn heel belangrijk: zonder hen zouden wij niet leven. In hun hart weet iedereen dat, maar sommigen zijn dat vergeten. Zou er hier iemand zijn zonder onze voorouders? Ik denk het niet. Ik werd opgeleid als genezer. Daarvoor moet je de planten en het zand kunnen lezen. Je bewaart sommige wortels voor de toekomst. Ooit zullen onze kleinkinderen ze vinden en opeten. Je leert wat het land je vertelt.

Wanneer oude mensen sterven, begraven wij hen en zo worden ze voorouders. Wanneer er ziekte is, dansen we en praten we met hen. Zij spreken door mijn bloed. Ik raak de zieke persoon aan en kan zo de ziekte vinden en genezen. Wij zijn de voorouders van onze achterkleinkinderen. Wij zullen voor hen zorgen, net als onze voorouders

voor ons zorgen. Wij zijn hier niet voor onszelf. Wij zijn hier voor de anderen en voor de kinderen van onze kleinkinderen.

Waarom ben ik hier? Omdat mijn volk van zijn land houdt, en zonder dat land sterven we. Vele jaren geleden zei de president van Botswana dat we voor altijd op de gronden van onze voorouders mochten blijven leven. Wij hebben nooit iemand nodig gehad om ons dat te vertellen. Vanzelfsprekend kunnen we leven waar God ons geschapen heeft! Maar de volgende president zei dat we moesten verhuizen en begon ons te verdrijven.

Hij zei dat we weg moesten omwille van diamanten. Dan zeiden ze dat we teveel dieren doodden, maar dat is niet waar. Ze zegden veel dingen die niet waar zijn. Ze zegden dat we moesten verhuizen opdat de overheid ons zou kunnen ontwikkelen. De president zei

dat, als we niet zouden veranderen, we zouden uitsterven als de dodo. Maar ik zocht uit wat er met de dodo echt was gebeurd: het was een vogel die door bezetters was uitgeroeid. De president had gelijk: hij doodt ons door ons van onze gronden te verdrijven. Ze hebben ons gemarteld en op ons geschoten. Ze hebben mij gearresteerd en mij geslagen.

Ik dank jullie voor de Right Livelihood Award. Het is een wereldwijde erkenning voor onze strijd en verspreidt onze stem over de hele wereld. Toen ik hoorde dat ik de prijs had gewonnen, was ik net vrijgelaten uit de gevangenis. Ze zegden dat ik een misdadiger was, zoals ik hier nu sta.

Ik vroeg welke ontwikkeling het dan wel was wanneer mensen minder lang leefden dan voorheen? Ze kregen HIV/AIDS. Onze kinderen werden geslagen in de school en wilden niet meer gaan. Sommigen werden prostituee. Ze mogen niet jagen. Ze vechten omdat ze zich vervelen en zich bedrinken. Ze plegen zelfmoord. Dat hebben we voorheen nooit gezien. Het doet me pijn dat ik dit moet zeggen. Is dat 'ontwikkeling'?

Wij zijn geen primitieven. We leven anders dan jullie, maar wij leven niet meer op dezelfde manier als onze voorouders, net zoals jullie dat niet meer doen. Waren onze voorouders 'primitieven'? Ik denk het niet. Wij hebben respect voor onze voorouders. En wij houden van onze kinderen. Dat is bij alle volkeren zo. Nu moeten we ervoor zorgen dat onze regering stopt met het stelen van ons land. Zonder ons land sterven we.

Als iemand veel boeken heeft gelezen en denkt dat ik een primitief ben omdat ik er geen enkele heb gelezen, dan moet hij die boeken weggooien en er eentje kopen dat zegt dat wij allemaal broers en zussen zijn onder God en dat wij allen het recht hebben te leven.

Dat is het. Dank je.

Roy Sesana
First People of the Kalahari,
Botswana
www.khoisanpeoples.org

Recht op duurzame energie

Bond Beter Leefmilieu en Greenpeace ondersteunen campagne 'huishouden vraagt energie' van Welzijnszorg

Je komt thuis, steekt het licht aan, draait de radioknop om, diept een hapje uit de koelkast of de diepvriezer en stopt het in de microgolfoven. En intussen pruttelt de koffiezetmachine een smakelijk kopje koffie voor je klaar. Daar is niets abnormaals mee aan de hand, alleen sta je er niet bij stil dat je voor al deze activiteiten energie gebruikt. En mensen beseffen pas wat energie betekent, wanneer die energie er plots niet meer is. Wanneer we de knopjes wat minder draaien, doen we dat meestal om milieuredenen of uit financiële overwegingen. Maar sommige mensen draaien de knopjes zelf niet minder. Daar doet de leverancier dat in hun plaats. En mensen die hun rekening niet betalen, die zitten dan maar in de kou en in het donker. Of misschien toch beter niet ...

Een groeiende groep mensen worstelt met zijn energiefactuur.

In 2004 zetten energieleveranciers 33 572 Vlamingen omwille van betaalproblemen aan de deur. Die mensen staan niet meteen in de kou. Ze worden opgevangen door de energieverdeler in hun regio. Het OCMW en de energieverdeler beslissen dan over de installatie van een budgetmeter of

een stroombegrenzer. Wie ook dan niet kan betalen, wordt onverbiddelijk afgesloten. Zo werden in 2004 meer dan tweeduizend Vlaamse huishoudens zonder gas en/of elektriciteit gezet. Dan is de straat en een stuk karton vaak de enige uitweg. En de stationshal of een rooster boven een ondergrondse parkeergarage ... "Neen", zegt Welzijnszorg tegen deze

onwaardige toestand. En dat doet de milieubeweging ook. Eraan toevoegend dat duurzamer omspringen met energie al een stuk van de oplossing biedt.

Betaalbaar

Gezinnen die het financieel moeilijk hebben, besparen in eerste instantie op huisvesting, medische kosten,

schoolkosten en ... energiekosten. Naast huur is energie immers een belangrijke uitgavenpost voor huishoudens met een laag inkomen. Nochtans is energie voor elk gezin een basisbehoefte.

Toch wordt energie vandaag als een luxeproduct behandeld. De overheid heft de hoge BTW-voet van 21% op energie, in plaats van de 6% voor basisproducten. En voor de leveranciers is het allereerste doel, zeker in de vrijgemaakte markt van vandaag, niet de algemene dienstverlening, maar de winst.

Mensen die krap bij kas zitten, zijn de eersten die hun huis proberen warm te houden met oude, energieverslindende verwarmingstoestellen.

Vanuit die filosofie is het te verklaren dat de regionale leveranciers, waar mensen terechtkomen die door hun vaste leverancier de deur worden gewezen, altijd duurder zijn dan de vaste leverancier waar ze de energiekost al niet konden betalen. Hét vooropgestelde voordeel van de liberalisering van de energiemarkt, namelijk de verhoogde concurrentie en daardoor dus lagere prijzen, blijkt niet

te bestaan. De prijzen zijn nauwelijks gezakt, en Electrabel behoudt in Vlaanderen zijn quasi monopolie. Het probleem is bovendien dat de slechte, onduidelijke en onregelmatige facturatie mensen met een beperkt inkomen nog meer in de problemen helpt. Hulpverleners signaleren dan ook een opmerkelijke stijging van mensen met energieschulden.

Basisrecht

Een standaardoplossing voor betaalproblemen is een budgetmeter. Omdat

je zo'n toestel zelf moet opladen met een betaalkaart, kun je het budget voor je elektriciteitsgebruik vooraf bepalen. Zo krijgen mensen een instrument in handen om zelf hun energiegebruik en budget te bepalen. In 2004 betaalden 11 623 Vlaamse gezinnen zo hun energie. Nadeel van het systeem is het lage aantal oplaadpunten en de omslachtige procedure. Mensen moeten zich, vaak met openbaar vervoer, enkele gemeen-

tes ver verplaatsen om hun kaart op te laden. Ze moeten van OCMW naar verdeler en weer terug voor de kaart opgeladen is. Vernederend! Komt daar nog bij dat je, afhankelijk van je bank, per oplaadbeurt extra onkosten betaalt - ongeacht het opgeladen bedrag. De stap naar de volgende 'oplossing' is dus niet zo groot ... En die oplossing is een stroombegrenzer die je elektriciteitsverbruik begrenst tot 6 ampère. Met 6 ampère wordt het gebruik van huishoudtoestellen een hele klus. Koffiezet, radio, TV en een lamp gaan nog net. Maar een elektrische kookplaat, een wasmachine of stofzuigen zijn uitgesloten. Laat staan dat je je ermee zou kunnen verwarmen. In 2003 werden 8 503 gezinnen met deze maatregel geconfronteerd.

Zonder

Wie zijn budgetmeter niet meer opgeladen krijgt, zit dus zonder energie. Het lijkt in onze maatschappij ondenkbaar, en het is ook volstrekt onaanvaardbaar. Toch waren eind 2004 2 251 Vlaamse huishoudens afgesloten van elektriciteit en 1 189 huishoudens van gas. De beslissing voor het volledig afsluiten wordt in de door het OCMW voorgezeten 'lokale adviescommissie (LAC)' genomen. Omzendbrieven van de laatste twee ministers van Welzijn definieerden het begrip 'klaarblijkelijke onwil', een wettelijke basis voor het afsluiten van gas en elektriciteit. Niettemin blijkt dat die term overal anders wordt ingevuld. De interpretatie van 'onwil' lijkt vaak een makkelijke juridische uitvlucht om gezinnen in totale onmacht volledig in het donker en de kou te zetten.

Toegang tot energie

In Vlaanderen werd de energiemarkt op 1 juli 2003 vrijgemaakt. Die vrijmaking of liberalisering kwam er onder impuls van Europa. Sindsdien kunnen gas en elektriciteit door verschillende leveranciers op de Vlaamse markt aangeboden worden. Als klant heb je de luxe van de keuze. De gemiddelde Vlaming kan er

eigenlijk niet te best aan uit. De meerderheid heeft nog geen keuze gemaakt en blijft dus bij zijn klassieke energieleverancier. Dat is uiteraard Electrabel, het bedrijf dat voor de vrijmaking het monopolie had op onze energiemarkt en dat na de vrijmaking dus in belangrijke mate behoudt. Kansarme gezinnen ervaren sinds de vrijmaking bovendien een toename van de problemen. Agressieve verkoopstechnieken, een totaal gebrek aan klantenservice, slechte en zelfs foute gegevens over het energiegebruik van de klant, onleesbare en onregelmatige facturatie zijn belangrijke problemen die mensen ervaren.

Ombudsdienst ontbreekt

Bovendien kunnen ze met die problemen bij niemand terecht. Een centrale ombudsdienst die was gepland en waarvoor zelfs een budget is voorzien, is er immers nog steeds niet. Een gebrek aan politieke aandacht en voorbereiding is daarvoor de belangrijkste reden.

Veel problemen vloeien voort uit het feit dat de vrijmaking in Vlaanderen halsoverkop is gebeurd. Voor Europa

moest de energiemarkt pas tegen eind 2007 open zijn voor concurrentie. Terwijl Brussel en Wallonië nog wachten, heeft de vorige Vlaamse regering dit snel willen realiseren. De markt werd vrij voor verschillende leveranciers, maar de omkadering was nog niet klaar. Tot vandaag worstelen ook verschillende andere spelers in het energieverhaal met de gevolgen van die slecht voorbereide liberalisering. Denk maar aan een gebrekkig wetgevend kader, gaten in de financiering van gemeentes, de onduidelijke rol van de controle-instanties VREG en CREG ...

Duurzaam energiegebruik

Gezinnen met een beperkt budget werken doorgaans met oudere, vaak tweedehandse huishoudtoestellen: koelkast, diepvriezer, wasmachine ... Dat zijn bijna altijd grotere energiever-slinders dan de nieuwe toestellen, zeker wanneer die nieuwe toestellen tot de energiezuinige klassen behoren. Bovendien kunnen deze gezinnen de investering om hun huis te isoleren, nieuwe ramen met superisolerend glas te plaatsen of een hoogrendementsgas-ketel te plaatsen niet aan. In het geval dat ze al eigenaar zouden zijn van het huis dat ze bewonen natuurlijk. Want de meeste mensen met een klein budget huren een oud en slecht geïsoleerd huis en betalen bijgevolg een toren-hoge energiefactuur. Bond Beter Leefmilieu wil ook voor die mensen een oplossing. Niet meteen de stookoliepremie die de regering nu uit-reikt, al kant de milieubeweging zich natuurlijk niet tegen een verlichting op korte termijn van de energiefactuur.

Isolatiepremie

De Bouwunie, belangenbehartiger van de bouwsector, stelde vast dat 88% van haar aannemers vragen krijgt naar energiezuinige toepassingen. Voor wie het kan betalen is er dus geen probleem. Althans niet in theorie, want

De jaarlijkse aanpassing en afschaf-fing van premies zorgt immers voor wrevel, zowel binnen de bouwsector als bij haar klanten. De Vlaamse klimaat-conferentie en Bond Beter Leefmilieu stellen dat een vernieuwde aanpak van het premiestelsel met significante en volgehouden premies over een looptijd van minstens drie jaar zou kunnen lei-den tot een algemene doorbraak van energiesparende producten in Vlaan-deren en voor een nieuwe markt voor producenten en installateurs. Volgens een studie die het milieustudiebureau RDC in opdracht van de Vlaamse over-heid uitvoerde, biedt de stimulering van energiezuinige producten en tech-nieken werkgelegenheid aan ongeveer 7200 mensen per jaar, 35% ervan in de verwarmingssector.

Buitenregeling

Wie zich geen eigen woning kan ver-oorloven, blijft ook met deze maatrega-len natuurlijk in de kou staan. Daarom vroeg BBL vorig najaar dat de regering de stookoliepremie zou koppelen aan het plaatsen van een 'buitenregeling' op de centrale verwarmingsinstallatie. Bij een stookolieketel levert dit een rendementswinst op van 20 tot 30%. Voor een gezin dat 2000 liter stook-olie verbruikt, levert dit een jaarlijkse winst op van 240 tot 360 euro. De in-vestering is 400 à 500 euro, waarvan 40% fiscaal aftrekbaar. De 'eigen bij-drage', na premie, wordt binnen de 6 tot 15 maanden uitgespaard! En dat geldt dus ook voor huurders. Bovendien moet de overheid extra in-vesteren in toelagen voor isolatie voor kansarmen. En uiteraard moeten huis-eigenaren de nodige stimuli krijgen om de door hen verhuurde huizen beter te isoleren. En in dat kader zou het toch heel mooi zijn moest diezelfde overheid daar bij de bouw van sociale woningen zelf het goede voorbeeld bij geven ... Alleen zo wordt energie een recht dat voor iedereen haalbaar is - en op een duurzame manier bovendien.

De centrale eisen van de campagne 'Huishouden vraagt Energie'

1. Energie moet betaalbaar zijn
2. Voldoende energie is een basisrecht voor iedereen
3. De dienstverlening in verband met energie moet toegankelijk zijn
4. We willen duurzaam energiegebruik

echt mee wil de overheid voorlopig niet.

Water besparen, dat is verstandig

Water wordt alsmáar duurder en onze zorg voor het milieu neemt dag na dag toe.

Met Geberit bespaar je écht water. Gewoonweg door even na te denken wanneer je doorspoelt en niet méér water te verbruiken dan noodzakelijk.

Met een Geberit-spoelreservoir bespaart een gemiddeld gezin tot 72 liter water per dag. Dit komt overeen met zes kratten per dag! Op jaarbasis voor een huishouden van vier personen betekent dit al gauw een besparing van minstens 15 %.

Met de uitgebreide lijn bedieningsplaten besteedt Geberit meer dan ooit aandacht aan design en personalisatie van jouw badkamer. De bedieningsplaten met twee toetsen spreken voor zich: de kleine toets voor de kleine

boodschap en de grote voor de grote boodschap. Met de bedieningsplaten met één enkele toets bepaal je zelf de hoeveelheid spoelwater door met een tweede druk de spoeling te onderbreken. Zo bespaar je écht water. Zonder ook maar één toegeving te doen op het vlak van hygiëne. Dat is niet alleen goed voor je portemonnee, maar ook voor het milieu.

Je wil het totale toilet niet vernieuwen maar toch water besparen? Dan is het opbouwspoelreservoir (zie foto2) de snelste en meest efficiënte oplossing. Dit reservoir kan vrijwel op elke wc-pot geplaatst worden.

Geberit biedt ook op tal van andere vlakken duurzame en milieuvriendelijke oplossingen: reukafsluiters met unieke hydraulische eigenschappen, watertoefersystemen (Mepla en Mapress), installatiesystemen (inbouw): Duofix, Sanbloc en Systemfix. Nieuwbouw of renovatie, opbouw of in de wand, Geberit heeft voor jou de gepaste oplossing.

Geberit PE afvoersysteem

Op dit afvoersysteem krijgt de tijd geen vat. Het polyethyleen (PE) HD (hoge dichtheid) afvoersysteem van Geberit garandeert een levensduur, langer dan je eigen leven! PE is ongevoelig voor temperatuurwisselingen tussen -30°C tot +100°C en voor bijtende stoffen.

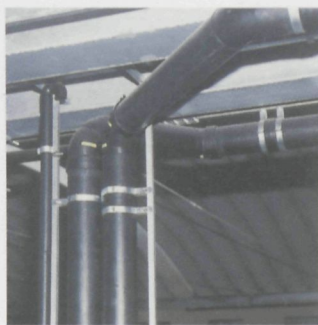

Onverwoestbaar?

Reken maar! Het assortiment is compleet en past bij alle situaties, met diameters van 40 tot 315 mm. De verbindingstukken zijn compact en het PE-materiaal is milieuvriendelijk want volledig recycleerbaar.

Geberit PE garandeert daarenboven een absoluut dichte verbinding. Vochtplekken op muren te wijten aan haarscheurtjes of slechte verlijming zijn onbestaande. Doordat de buis elastisch is, zijn beschadigingen zoals scheurvorming niet mogelijk met Geberit PE. Zelfs niet na sterke schokken of

bij een geringe aardverzakking. Daardoor hoeft je geen rekening te houden met dure werken achteraf.

Geberit Silent

Geluidsoverlast is vandaag een vaak gehoord thema. Naast verontreiniging en verkwisting wordt lawaai steeds meer als een milieu-verstorende factor ervaren.

Daarom is Geberit Silent de oplossing op plaatsen waar geluidsbeheersing aan de orde is.

Geberit Silent is een innovatief, geluiddempend waterafvoersysteem. Het is vervaardigd van de gepatenteerde grondstof PE-S2. Uitstekende geluiddemping verzekert een akoestisch welzijn op plaatsen waar geluidsoverlast heerst. Zoals in woningen, ziekenhuizen, hotels en kantoren.

Met Geberit Silent wordt de geluidsisolatie van de afvoer van sanitaire apparaten tot de grondleiding verzekerd. Natuurlijk vormt de overgang van Silent naar PE geen probleem en blijven dezelfde voordelen van PE ook voor Silent gelden.

De uitstekende geluiddemping van Geberit Silent is te danken aan het hoog soortelijk gewicht van de door Geberit ontwikkelde en gepatenteerde grondstof PE-S2 én de specifieke geluidsabsorberende ribben waarvan alle hulpstukken voorzien zijn. Geberit Silent, een fluisterstil waterafvoersysteem waar je nog veel van zal horen!

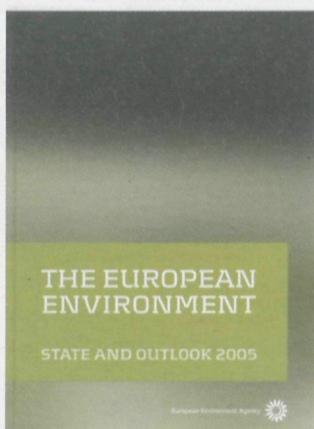
Meer informatie over onze producten? Aarzel niet om ons te contacteren:

Geberit nv/sa

Beaulieustraat 6, 1830 Machelen
Tel 02 252 01 11, Fax 02 251 08 67
info@geberit.be, www.geberit.be

The European Environment

In dit vijfjaarlijks rapport beschrijft het European Environment Agency (EEA) verleden, heden en toekomst van het milieu in Europa. De economische veranderingen en de sociale dynamiek in Europa en de rest van de wereld laten hun impact voelen. Wat zijn de grootste uitdagingen voor het milieu in deze context? Het eerste deel van het rapport handelt over de bijdrage van het milieu aan onze kwaliteit van leven, klimaatverandering en luchtvervuiling, water, bodem, biodiversiteit en de impact van de belangrijkste economische sectoren op het milieu. Het tweede deel bevat data over de belangrijkste indicatoren en is minder toegankelijk. Volgen dan nog een beknopte analyse per land en een overzicht van de rapporten die door het EEA werden uitgebracht sinds het vijfjaarlijks rapport.

- The European environment: state and outlook 2005. European Environment Agency, Brussel. 2005. 576 blz.

Van Betuweroute naar Veluweroute

Overall in de wereld wordt er gewerkt aan grote aaneengesloten natuurgebieden. Ook de Veluweroute past binnen deze projecten. Een mooi plan achterin de uitgave 'Van Betuweroute naar Veluweroute' illustreert welk gebied bedoeld wordt en welke projecten er op het traject mogelijk zijn. Tom Bade, gespecialiseerd in

vraagstukken over economie en milieu, schreef het essay over de Veluweroute. Hij wandelde door de verschillende natuurgebieden en praatte met mensen die instaan voor het beheer ervan. Welke dieren staan centraal? Moeten we de natuur haar gang laten gaan? Wat zijn de toeristische en recreatieve mogelijkheden van de Veluweroute? En wat is de kracht van publiekprivate samenwerking? Volgens Bade is er voor de ontwikkeling van de Veluweroute een belangrijke rol weggelegd voor de samenwerking tussen ondernemers en milieubeschermers.

- Tom Bade. Van Betuweroute naar Veluweroute: de Nederlandse natuurontwikkeling op de rails. KNNV Uitgeverij. 2005. 46 blz.

Eigenaardig Nederland

Rivierduinen, dekzandruggen, kronkelwaarden, stuwwallen en bodems. Stichting Aardkundig Nederland wil de aandacht vestigen op de fysieke omgeving waarin we ons begeven. En ze doet dit met een mooi uitgegeven boekje. Je leest over gebieden die op aardkundig gebied heel wat te bieden hebben, zoals het Waddengebied, De Geul of gebieden langs de IJssel. Of men laat je meegenieten van een wandeling in het Lutterzand. Het boek laat verschillende organisaties aan het woord die, elk op hun manier, bijdragen tot het behoud en beheer van het aardkundig erfgoed. En je krijgt ook een pak technische informatie. Zo lees je over de geomorfologische kaart van Nederland en hoe je de ondergrond kan waarden op basis van zeldzaamheid, kwetsbaarheid en informatiewaarde. Het boek sluit af met een geografische tijdstabel, een verklarende woordenlijst en een lijst met aardkundige monumenten.

- Wim Hoogendoorn, Anja Verbers, Joost Vermee e.a., Eigenaardig Nederland: aardkundig erfgoed van Nederland. KNNV uitgeverij. 2005. 198 blz.

Wegwijzer trage wegen

Kerkwegels, voetwegels, landbouwwegen, boswegen en jaagpaden. Het zijn allemaal trage wegen. Ze worden recreatief en functioneel gebruikt door fietsers, wandelaars, landbouwers ... Het is vooral de tijdsgeest die het gebruik van de

trage wegen bepaalt. Met de opkomst van de auto verloren kleine, onverharde wegen veelal hun functioneel gebruik, met verwaarlozing tot gevolg. Nu zijn trage wegen weer erg in trek. Omwille van hun

grote recreatieve waarde en ook omdat heel wat mensen op zoek zijn naar een alternatieve, duurzame manier om zich te verplaatsen. Wil je zelf een beeld krijgen van de trage wegen in jouw omgeving, en wil je graag werken aan een netwerk van deze wegen? Dan helpt de Wegwijzer trage wegen je een heel eind verder. Het boek start met een informatief gedeelte. Wat zijn trage wegen? Hoe ontstonden ze en wie maakt er gebruik van? Welke wetten, decreten en reglementen zijn van toepassing?

- Wegwijzer trage wegen: praktische tips, voorbeelden en informatie. Trage wegen vzw. 2005. 87 blz.

Werken aan de grens

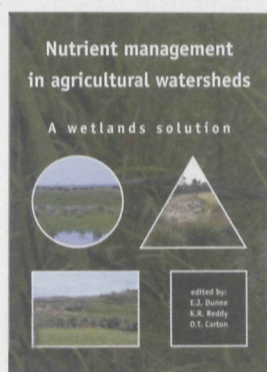

Tien jaar geleden trok filosoof Jozef Keulartz in 'Strijd om de natuur' van leer tegen de 'radicale ecologie'. In zijn nieuwe boek 'Werken aan de grens' vertrekt de auteur van de vraag hoe de spanning

tussen duurzaamheid en diversiteit kan worden opgelost. 'Hoe zijn communicatie, coördinatie en coöperatie ten behoeve van een duurzaam beheer van natuurlijke hulpbronnen mogelijk tussen groepen en gemeenschappen met uiteenlopende ethische visies en vocabulaires?'. De wetenschap biedt volgens Keulartz geen oplossing want die is haar onpartijdige, autonome status kwijt. En streven naar een wereldgemeenschap is onrealistisch. Volgens Keulartz komt de oplossing uit de richting van het filosofisch pragmatisme. Hij past dit pragmatisme toe op natuur- en milieubeleid.

- Jozef Keulartz. Werken aan de grens: een pragmatische visie op natuur en milieu. Damon. 2005. 173 blz.

Nutrient management

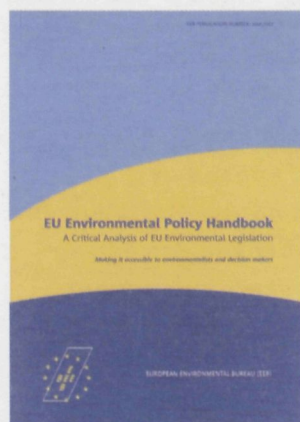
Dit boek bevat de neerslag van een internationaal wetenschappelijk symposium over de rol van wetlands bij de aanpak van het nutriëntenprobleem. Meestal leveren zulke symposia een berg wetenschappelijke, maar fragmentarische informatie. Dat is ook hier het geval. Het boek behandelt de processen die in al dan niet kunstmatige wetlands spelen, beschrijft de potentie van wetlands in landbouwgebied en geeft een overzicht van de ervaringen met kunstmatige wetlands in verschillende landen. Voer voor specialisten.

- **E.J. Dunne, K.R. Reddy, O.T. Carton, e.a.**

Nutrient management in agriculture watersheds: a wetlands solution. Wageningen Academic Publishers. 2005. 284 blz.

EU Environmental Policy Handbook

Uitgave van het European Environmental Bureau over het Europees milieubeleid en de milieuwetgeving. Het werk start met een stuk geschiedenis en behandelt dan achtereenvolgens de verschillende domeinen: natuur, lucht, afval en water en de instrumenten die gebruikt worden om de milieudoelstellingen te bereiken. Elk hoofdstuk sluit af met een bibliografie en interessante literatuur. Met dit

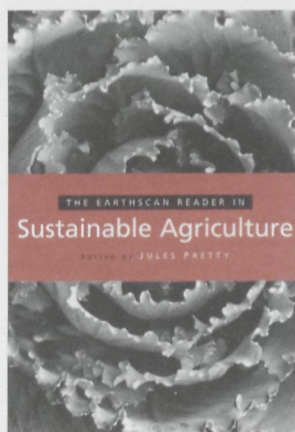
werk wil het EEB meer inzicht bieden in de Europese milieuwetgeving en de toegankelijkheid tot het milieubeleid bevorderen. Een handig referentiewerk dus.

- **EU**

Environmental Policy Handbook: a critical analysis of EU environmental legislation. European Environmental Bureau (EEB). 2005. 344 blz.

Sustainable agriculture

Ondanks de grote technologische vooruitgang en de toegenomen productiviteit blijven nog steeds miljoenen mensen ondervoed. Hoe kunnen we evolueren naar een duurzamere landbouw? Een landbouwsysteem dat meer berust op ecologische principes en rekening houdt met mensen, samenlevingen en cultu-

ren? Deze uitgave van Earthscan laat verschillende experts op gebied van duurzame landbouw aan het woord. Ze beschrijven wat er fout is aan het huidige systeem en hoe verandering mogelijk is.

- **Jules Pretty e.a.**

The Earthscan reader in sustainable agriculture. Earthscan. 2005. 405 blz.

Biologische landbouw

Wat betekent biologische landbouw juist en wat is de situatie in België? Waarom is omschakelen van gangbare naar biolo-

BIOLOGISCHE LANDBOUW
MENS, MARKT EN MOGELIJKHEDEN

gische landbouw niet zo evident? En hoe verhouden mens, markt en mogelijkheden zich tot biologische landbouw? Hoewel de vraag naar biologische producten het aanbod overstijgt, stagnert de biologische teelt in België. In dit boek worden remmende en stimulerende factoren van de huidige biologische landbouw geanalyseerd vanuit sociaal en economisch oogpunt.

- **Guido Van Huylenbroeck e.a.**
Biologische landbouw: mens, markt en mogelijkheden. Lannoo Campus. 2005. 289 blz.

Een andere wereld is mogelijk ALS ...

Een louter economische benadering van globalisering leidt tot een collectieve

catastrofe. Dit illustreerde Susan George op treffende wijze in het fictieve 'Het Lugano Rapport'. Maar het kan anders. In haar nieuwste boek zoekt Susan George naar mogelijke

oplossingen. Ze kijkt meteen hoopvol richting Europa. Internationale samenwerking is de sleutel tot een leefbare, rechtvaardige en duurzame wereld. Als over de landsgrenzen heen dezelfde regels worden gehandhaafd, regels die waar nodig de macht van de markt beteugelen, zetten we al een stap in de goede richting ...

- **Susan George.**

Een andere wereld is mogelijk als ... Lemniscaat. 2005. 280 blz.

Het Lugano Rapport

Tien specialisten komen samen in de Zwitserse stad Lugano. Ze krijgen een jaar de tijd om oplossingen en richtlijnen te bedenken om de liberale vrijemarkteconomie in de toekomst te handhaven. Hoe kan het kapitalisme de eenentwintigste eeuw blijven beheersen? Hun rapport zal besproken worden met 'enkele zorgvuldig uitgekozen staatshoofden en hun nationale veiligheidsdiensten, alsook met de leiders van de industriële en financiële wereld'. De tien volgen de logica van het kapitalisme en komen tot onthutsende conclusies. Het Lugano rapport werd geschreven door Susan George en verscheen voor het eerst in 1999. Het

boek is fictie maar zorgde voor een flinke portie gespreksstof. Het Lugano Rapport is de Nederlandse vertaling van de in 2003 verschenen herdruk.

- **Susan George.**

Het Lugano Rapport of hoe ons kapitalistisch systeem kan standhouden in de eenentwintigste eeuw. Lemniscaat. 2005. 271 blz.

Cursiefje

Kunnen Sint Of Kunst Bossen Redden?

Linda Van Mieghem

dichteres actief
in de Lappersfort
Poets Society
december 2005
www.regiobrugge.be/lappersfortpoets.php
www.ggf.be

Vorig jaar stond ik op de feestdag van Sinterklaas voor het station in Brugge, samen met de onvermoeibare ijveraars voor het behoud van het Lappersfortbos. Boommensen, flyers, vlaggen, gedichten, de onvermijdelijke schoenen voor de Sint met smeebedes om meer groen, en wortels voor het paard. Allicht lust ook de Sint soms een worteltje. Zat ik niet te ver van huis? Ik denk het niet. Voor mij is het Lappersfortbos een symbool. Het staat voor de manier waarop we omgaan met natuur overall ter wereld: de mens als maat voor alle dingen. Net of mensen geen deel uitmaken van die natuur. Net alsof de aarde ook niet ons nest is. Gaan we dat nest bevuild tot we er niet meer in kunnen wonen?

Ik kan ook niet ontkennen dat ik sympathie voelde voor die speciale nestbewoners: de bezetters van het Lappersfortbos.

Zachte anarchie zint me wel.

"En die brandbommengooier?" hoor ik het al in Brugge klinken. "Dat was er ook eentje van die bezetters!"

Neem me niet kwalijk dat ik dit een stupide opmerking vind. Je gaat de brandweer toch ook niet met een scheef oog bekijken omdat er een pyromaan tussenzit? Of scholen opdoeken omdat er wel eens pedofielen werken?

Dit jaar reed ik op 6 december met de bus van mijn woonplaats, Oostmalle, naar Turnhout. En zoals elke keer, viel het me op hoe de dorpen naar elkaar toesluipen. Hoe het lint van huizen groeit, tot je niet meer weet waar de ene gemeente eindigt en de volgende begint. De restanten bos die zo betoverend kleuren in de herfst en met een teder groen palet de lente tooien, verdwijnen een voor een. Net zoals de weiden met de paarden. Op de kleine percelen woekeren nu te grote, protserige villa's. Ach, ik weet het al lang: de Sint kan geen bossen redden. Kinderen die in stukken gehakt in de pekel

liggen? Geen probleem, die maakt hij zo weer heel. Maar van papier kan hij geen bomen maken.

Wat kan de bossen dan redden? Kunst?

Tja!

Neem een minister mee naar een museum, plant hem voor een schilderij waarop een kunstenaar de schoonheid van een woud penseelde ... Zal hij zijn beleid veranderen?

Ik betwifel het.

Laat een artiest de grauweheid van zijn stad bezingen ... Zal de burgemeester daarom de bomen langs de straat sparen?

Ik betwifel het.

Probeer een zakenman met een gedicht de fragiele samenhang in de natuur uit te leggen ... Zal hij minder om zijn zakencijfer denken?

Laat mij toe ook dit in twijfel te trekken.

En toch geloof ik in de kracht van klank, klei, verf of woorden.

Er is natuurlijk die eeuwige controverse of kunst al dan niet geëngageerd kan zijn. Zo belanden we onvermijdelijk bij: "Wat is kunst?". Deze vraag zal de bomen in elk geval totaal onberoerd laten. De bomen, echter, laten mij niet onberoerd. Kan kunst de bossen redden?

Tja ... hierover loop ik dus al dagen te piekeren. Het is een illusie te denken dat kunst een maatschappij kan veranderen. Kunst – daarvan ben ik wel overtuigd – kan het denken van een samenleving beïnvloeden, en dit geeft kunstenaars een verantwoordelijkheid.

Laten we toch bescheiden blijven. Meer dan een schop aarde in een dam opgeworpen tegen kortzichtig winstbejag, kan kunst niet zijn. Maar elke korrel zand blijft broodnodig.

Want Mammon is een machtige en, vooral, een blinde god.

Mazoutverwarming en Optimaz Energiezuinig en milieubewust comfort.

Nieuwe hoogrendementstookolie-installaties met het Optimaz-label verbruiken steeds minder, bieden een efficiënt comfort en staan garant voor een milieubewust energiegebruik. Tegelijkertijd laat stookolie je genieten van de grootste vrijheid inzake keuze van leverancier, aankoop en betaling.

Compact

Iedereen kent de stookolieketels die op de vloer worden geïnstalleerd. Maar vandaag bestaan er meer mogelijkheden: stookolieketels die aan de wand hangen of installaties waarvoor geen traditionele schoorsteen moet worden voorzien. Al deze types zijn geluidsarm en met zorg voor het design. Ze zijn daarenboven supercompact en daardoor gemakkelijk te installeren.

Voordelige warmte wanneer je wil

Met de nieuwe warmteregelingen kies je de temperatuur zoals je dat zelf wil. Extra voordelig is deze regeling weersafhankelijk te laten gebeuren waardoor de temperatuur van het ketelwater zich automatisch aanpast aan de buitentemperatuur. Zo verstook je tijdens de minder koude dagen geen euro te veel.

Met de huidige thermostatische radiatorkranen of via een domoticsysteem is de verwarming per kamer of per zone programmeerbaar.

Keuzevrijheid zonder verrassingen

Met mazout ken je de prijs op voorhand en vermijd je de verrassingen van de dure afrekening. Als je niet meer zelf wil bestellen kan je kiezen voor automatische levering. De leverancier die je kiest volgt dan voor jou je voorraad op en komt vullen wanneer nodig.

Kies je voor een domiciliëring of voor een gespreide betaling? Of betaal je liever contant? De mazoutleveranciers bieden een ruime keuze aan betalingsformules.

Milieubewust minder brandstofverbruik met een fiscaal voordeel van 750 euro

Je kan je energiefactuur ook verlagen door de installatie van zonnepanelen. Zo zorg je ook voor het milieu. Zonne-energie kan op jaarbasis zorgen voor de verwarming van minstens de helft van je sanitair warm water.

De meest logische manier om milieubewust te verwarmen is natuurlijk minder brandstof verbruiken.

De vervanging van een oude ketel door een mazoutketel met het Optimaz-label levert een fiscaal voordeel tot 750 euro op en een besparing op de brandstof tot 30% doordat ze veel minder warmte verliezen aan hun omgeving. Al deze technologische ontwikkelingen hebben ervoor gezorgd dat mazout tegenwoordig een van de 'schoonste' manieren is om te voorzien in het nodige warmtecomfort.

Totale levenscyclus

Een recente studie van het gespecialiseerde milieustudiebureau RDC Environment heeft ook uitgewezen dat inzake broeikaseffect, niet alleen de eindverbranding in rekening moet worden gebracht. Ook de stappen die er aan vooraf gaan zoals de impact van de winning, de raffinage of het transport moeten mee in rekening gebracht worden. Hier toont stookolie zich een zeer efficiënte energie met een gering broeikasgasimpact. Daarenboven komen bij mazout bijna geen methaanverliezen vrij zodat stookolie, over de hele levenscyclus, behoort tot de beste fossiele brandstoffen.

Info: www.informazout.be of 078/152 150

Bond Beter Leefmilieu wenst u een **groen** en **gezond** 2006!

